Television and the Elderly

A Television Historiographical Investigation into Television as a Domestic Medium and its role in the lives of Dutch Elderly

Bachelor Eindwerkstuk

Merel van Holstein (5970180)

Studie: Media en Cultuur (BA)

Verdiepingspakket: Televisie- en Mediacultuur

Studiejaar: 3 Blok 2

Begeleider: Jasmijn van Gorp

Tweede Lezer: Franca Jonquiere

Inleverdatum: 24 Januari 2019

Woordenaantal: 7,686

Abstract

In this thesis the following question was investigated: 'If and how did television play a role as domestic medium in the lives of current Dutch elderly (60+)?'. This was done by conducting oral history interviews with 8 participants and analyzing the answers with a thematic approach. The four main themes that were found were community and social impact, collective memories, family dynamics and sports on television. The themes were analyzed within three different time frames based on impactful life moments: when the television was first introduced to them, when they started their own families, and in contemporary times. It was found that television was and remained a domestic medium. It was also found that in the early days of television, when it was first introduced and when participants started their own families, that watching television was mostly a social and communal activity. Participants would most often watch with other people in their own home, someone else's home, or in a communal area. This corresponds with findings already found by other researchers. In contemporary times, however, television watching for my participants had changed to a solitary or familial activity, only watching it in their own house. For my participants, sports and the news played large roles in their current television use, with the news being watched (almost) every day and many exceptions in their daily routine and usage being made for sporting events on television. In terms of family dynamics, some interesting findings also arose. Whereas the men seemed to be more in control of the television when it was first introduced and when participants had their own families, the women were now more technologically advanced and used a wider range of programmes and technologies to watch television.

Key Terms: Oral History, Television Historiography, Interviews, Elderly, Television Usage, Domestic Medium.

Word count: 297

Table of Contents

Introduction 4

Theoretical Framework 5

Television as a Domestic Medium 5

Television Usage 7

Oral History in Television Studies 9

Method 10

Data Collection 10

Data Analysis 12

Analysis 13

Introduction of Television 13

Community and Social Impact 13

Collective Memories 14

Family Dynamics 15

Starting Own Families 16

Community and Social Impact 16

Collective Memories 17

Family Dynamics 17

Sports on Television 18

Contemporary Times 19

Community and Social Impact 19

Collective Memories 20

Family Dynamics 21

Sports on Television 21

Conclusion 22

Bibliography 24

Appendix 1.0 Interview 26

Appendix 1.1 Interview Questions 26

Appendix 1.2 Interview Consent Form 27

Appendix 2.0 Interview Transcriptions 28

Appendix 2.1 Interview 1 28

Appendix 2.1 - Interview 2 46

Appendix 2.3 – Interview 3 57

Introduction

Ever since the introduction of television, this medium has not stood still. Institutional changes, technological changes, and content changes have ensured that television as a concept is perpetually in transition.[1] John Ellis argues that television has been through three phases until now. It started as an era of scarcity, when television was first introduced and broadcasts were scarce. Around the 1980s, it then entered an age of availability, wherein programmes and networks were steadily increasing in number. And since the 2000s, television now finds itself in an era of plenty. This entails the multitude of programmes and networks available today, but also the various technologies and ways to watch television other than traditional television.[2]

Television was introduced as a domestic medium.[3] A picture was painted of a normal family, gathered around the television set watching programmes together. Unlike the cinema, television was centered around the idea of an everyday, family medium.[4] Today, the amount of programmes has increased generously, resulting in niched programming and split audiences.[5] Technological advances have provided different screens on which to watch television programmes, bringing with it a whole new discussion of what television actually is.[6] For all intent and purposes, for this investigation I shall consider all technology on which television programmes can be watched as television. I also understand television streaming services as being television.

As modern television is thus not as straightforward as simply being a domestic medium anymore, I am intrigued to find out whether people who grew up with this notion still use it as such, if they ever did at all, and how their interaction with the television has changed throughout the years as a result of social and technological changes. This investigation, therefore, uses a television historiography approach. My research question is: 'if and how did television play a role as domestic medium throughout the lives of Dutch elderly (60+)?'

Until date, most Dutch television research has focused on three main topics: audience research, textual research, and institutional research. Audience research is mostly in the form of audience reactions, critics and programme ratings.[7] Textual research has focused on the type of programming that was shown.[8] Institutional research focuses on the networks and institutions

---

[1] Henry Jenkins, *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide* (New York: New York Univ. Press, 2006).
[2] John Ellis, *Seeing Things: Television in the Age of Uncertainty* (London: I.B. Tauris, 2000).
[3] Lynn Spigel, *Make Room for TV: Television and the Family Ideal in Postwar America* (Chicago: University of Chicago Press, 1992), 36-38.
[4] Spigel, *Make Room*, 36.
[5] Jenkins, *Convergence Culture*, 1-24.
[6] Clark F. Greer and Douglas A. Ferguson, "Tablet Computers and Traditional Television (TV) Viewing: Is the iPad Replacing TV?," *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 21, no. 2 (July 2015): 244–256.
[7] Graham Mytton, *Handbook on Radio and Television Audience Research* (Paris: UNICEF UNESCO, 1999).
[8] Jeremy G. Butler, *Television Style* (Routledge: Routledge, 2009).

behind the programmes, which in the Dutch historiography is quite detailed due to the strict *verzuiling* (pillarization) that governed the media outlets.[9] In the book *Een eeuw van beeld en geluid* multiple Dutch television scholars give an overview of the history of Dutch television, and the three topics are discussed in depth.[10] Yet none of the authors mention the way television was used and interacted with, nor did they look at the context in which the television was watched. Little other research has been done into this, and those that have mostly concern American audiences and were conducted quite a few years ago (all done around the 1980s). My research will thus contribute to Dutch television historiography as I will be looking precisely at the context within which Dutch television was and is watched, and the ways people use it.

The age range on which I will focus is also overlooked in television research. Little research is done into elderly usage of television. Again, to my knowledge, research was mainly done many years ago and not on Dutch participants. My research will thus also contribute to this lack of information in the field of television historiography in general and in The Netherlands.

Theoretical Framework

Television as a Domestic Medium

As I mentioned above, the amount of research into this area is fairly limited. Therefore, sources shall be used from a variety of fields, including television and media studies, sociology, gerontology and even politics. As stated above, television was introduced as a domestic medium. Acclaimed television scholars David Morley and Roger Livingstone define domestic medium as a medium that is used within the context of households and families.[11] I, therefore, use the same definition. Morley and Livingstone claim that television is such a medium because "We watch television in our homes. The household and family is [it's] environment…the audience for television is embedded, and home and hearth are both its product and it's precondition".[12] Morley believes that this is still so. He describes in his book *Family Television: Cultural Power and Domestic Leisure* the common assumption made about the uses of television. He argues that people easily ignore the fact that television is used as a domestic medium and that viewing is done within the family's social circle.[13] He also claims that too often, these assumptions are not directly investigated.[14] Furthermore, he believes that television usage research is almost never detailed enough, as they do not ask

[9] Judith Thissen and Clemens Zimmermann, eds., *Cinema beyond the City* (London: British Film Institute, 2017), 91.
[10] Bert Hogenkamp, Sonja de Leeuw, and Huub Wijfjes, eds., *Een Eeuw van Beeld en Geluid: Cultuurgeschiedenis van Radio en Televisie in Nederland* (Hilversum: Beeld en Geluid, 2012).
[11] David Morley and Roger Livingstone, "Domestic Communication - Technologies and Meanings," *Media, Culture and Society* 12 (1990): 33.
[12] Morley and Livingstone, "Domestic Communication," 33.
[13] David Morley, *Family Television: Cultural Power and Domestic Leisure* (London: Routledge, 1986), 1-2.
[14] Morley, *Family Television*, 2.

questions about the context in which the television was used.[15] Similarly, Lynn Spigel, a renowned television scholar, also believes this. In her book *Make Room for TV* she describes the pitfalls many television analysts fall into, which is to not take the contexts of family life into consideration. She argues that for television, the context of households is of the utmost importance.[16] She may not necessarily argue that television is still a domestic medium as Morley does, however they both state the importance of looking at context. My research will, therefore, investigate this.

Spigel also argues that when television was introduced, the promotions and articles surrounding it were concerning family life, and the harmony the television set could bring to families.[17] It was advertised as bringing families together.[18] She states that in the 1950s, the television became a centre of family life.[19] Television scholar Jukka Petteri Kortti agrees with this. She argues that television was introduced as a domestic medium, because advertisements in the 1950s and 60s showed happy families sitting together in the living room all watching television.[20] She argues that this was indeed the way most families watched television, and that it was the most important medium in people's lives in the 1960s and 70s.[21]

Politics scholar William Mayer meta-analysed studies that were done regarding the use of media in the United States up until 1993. He describes the slow, yet steady introduction of television into domestic life.[22] Contrastingly to Spigel and Kortti, in 1965 a study by John P. Robinson showed that Americans on a normal day would still read the newspaper more than that they would watch television, making television a less prominent medium.[23] Mayer also discusses the results found in 1949 by the AIPO (American Institute for Public Opinion) when asking Americans where they watch television. The majority of the participants answered that this was in the home of someone else, after which the most common practise was to watch it in a communal place.[24] Similarly to Spigel and Kortti's claims, this suggests that television was a domestic medium, but also very much a social experience. Mayer also shows that research by NORC (National Opinion Research Center) found that the average American watched between 2-3 hours of television a day in 1964, compared to between less than 15 minutes and half an hour in 1950.[25] This shows that in the early days of television, time spent watching television was limited.

---

[15] David Morley, *Family Television: Cultural Power and Domestic Leisure* (London: Routledge, 1986), 4.
[16] Spigel, *Make Room*, 11.
[17] Spigel, *Make Room*, 36.
[18] Spigel, *Make Room*, 37
[19] Spigel, *Make Room*, 38.
[20] Julia Petteri Kortti, "Multidimensional Social History of Television Social Uses of Finnish Television from the 1950s to the 2000s," *Television & New Media* 12, no. 4 (July 2011): 7.
[21] Kortti, "Multidimensional Social," 3.
[22] William G. Mayer, "Poll Trends: Trends in Media Usage," *The Public Opinion Quarterly* 57, no. 4 (Winter 1993).
[23] Mayer, "Poll Trends," 596.
[24] Mayer, "Poll Trends," 601.
[25] Mayer, "Poll Trends," 602-7.

Kortti's research shows that families today do still watch television together, although, in contrast to Morley's views, now argues that television should be seen more as a personal medium, due to the large availability of programmes and technology, creating fragmented audiences.[26] Similarly, sociologist Sonia Livingstone views television in today's society as being less of a domestic medium. She argues that due devices becoming more portable and less expensive, media usage has changed from being domestic to what she calls bedroom culture (the act of using media in your own space, predominantly the bedroom).[27] Livingstone calls this development individualisation.[28]

As can be seen, the television scholars above all agree that television was introduced as, and thus used to be, a domestic medium. However, opinions are split about whether this is still the case. My investigation will, therefore, contribute to this ongoing discussion.

Television Usage

As stated by Spigel and Morley, research into television usage and the context within which people watch television is fairly limited. Most research into television (especially Dutch television) has focused on other areas of history: audience, textual and institutional. The research that I could find, when researching in 2019, are all from many decades ago. Gerontologists Richard Davis et al. also highlight the strange contradiction that there is little research done into the television viewing behaviour of the elderly, even though television is often thought of as a past time for older people.[29]

Perhaps most relevant to me is Kortti's oral history research into television's social history in Finland. In an investigation similar to mine, she analyzed accounts of television usage and context from its introduction until 2005.[30] She found that television influenced a new social life when it was first introduced, and that it operated mostly in the private and family sphere.[31] She also found that in contemporary times, there is less shared viewing within families, and explains this as being due to an abundance of programmes and technology. However, family watching has not gone away completely, as many families still spend time together by watching television.[32] She also describes another juxtaposition, one that her participants stated: on the one hand, television alienated family life because the presence of the television meant that they were talking to each other less, whilst on the other hand watching shared programmes and having rituals surrounding the television

---

[26] Kortti, "Multidimensional Social," 2.
[27] Sonia Livingstone, "From Family Television to Bedroom Culture: Young People's Media at Home," in *Media Studies: Key Issues and Debates*, ed. Eoin Devereux (London: Sage Publications, 2007), 302.
[28] Livingstone, "From Family," 302.
[29] Richard H. Davis et al., "Assessing Television Viewing Behavior of Older Adults," *Journal of Broadcasting* 20, no. 1 (Winter 1976): 69.
[30] Kortti, "Multidimensional Social,".
[31] Kortti, "Multidimensional Social," 1.
[32] Kortti, "Multidimensional Social," 10-11.

brought them together.[33] Kortti also argues that television has a function regarding structure in the household, in that it provides a timetable around which the family can organize itself.[34] She also writes about what she calls the oral culture of television. This refers to the fact that people frequently talk about the programmes they have seen. She states that, once television was introduced, this talk replaced the social talk (with friends, at work, or at home) which was first about people's individual lives. This created a social pressure to keep up with television programmes.[35]

Media scholar James Lull states that television usage can be classified into a few categories.[36] One I will focus on is structural, which is similar to Kortti's structural use. Within television's structural uses, Lull distinguishes two further distinctions: environmental and behavioral regulative. Television's environmental use refers to television as being a background medium, providing background noise and simultaneously the feeling of safety and comfort for people. Coinciding with Kortti, Lull's regulative uses refer to television's ability to regulate the household and individual people's schedules to revolve around broadcasting and programmes, such as bedtimes and mealtimes.[37]

A few studies were done investigating television usage. In 1984 media scholar Paulus Vierkant researched television viewing behaviors of Dutch households.[38] He found many correlations, one of which was that the older participants were, the more television they watched and the more informational programmes they watched.[39] On average, his participants watched 1,6 hours of television a day.[40] He also found that women averagely watched more amusement programmes, whereas men watched more sports programmes.[41] However, he did find that most of his participants considered providing information the most important function of television. After this came amusement.[42]

Davis et al. conducted research investigating television viewing activity in elderly people. They administering recording devices onto their television sets, and found that the average time spent watching per day was 3.41 hours, differing from Vierkant's research. As was found by Vierkant, the programmes most often watched were news and current affairs programmes, meaning they mainly use television to keep up with recent developments in the world.[43] This finding was also

---

[33] Kortti, "Multidimensional Social," 13.
[34] Ibid.
[35] Kortti, "Multidimensional Social," 18.
[36] James Lull, *Inside Family Viewing: Ethnographic Research on Television's Audiences* (London: Routledge, 1990), 35.
[37] Lull, *Inside Family*, 35-37.
[38] Paulus Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland. Een onderzoek naar het televisie kijkgedrag van de Nederlandse bevolking." (doctoral thesis, Universiteit van Groningen, 1987).
[39] Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland.," 223-225.
[40] Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland.," 223.
[41] Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland.," 226.
[42] Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland.," 227.
[43] Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland.," 227; Davis et al., "Assessing Television," 73-74.

found in television scholar Lawrence Wenner's research, although through a different type of research. He gave surveys to elderly people in order to investigate the different type of viewers they were, and thus how they use television.[44] He found that there were three main types: those who use television to be alone and mainly as a news source (type 1), those who use it as a source of companionship and will leave it on in the background (type 2), and finally those who mostly kept the television on whilst eating, to pass the time, and as a resource to keep conversations going (type 3).[45] Overall, he also concluded that the information function was the main characteristic for older viewers.[46]

As can be seen, the different findings into viewing behaviours sometimes coincide with each other, whilst other times indicating different results. My research aims to find out whether my participants match these findings.

Oral History in Television Studies

To my knowledge, limited research in television studies has been done using oral history as a method. Kortti argues the same, stating that oral history methods are rarely used in media studies overall.[47] My research will, therefore, contribute to this gap. However, in film studies it is more commonly used. Examples of such investigations are written in film scholars Judith Thissen and Clemens Zimmerman's book *Cinema Beyond the City*. In this book, Thissen argues the importance of oral histories. She states that it is a method in which one can investigate global phenomena whilst also getting a personal perspective.[48] She states that in many oral history investigations, it is found that context surrounding an actual event (i.e. going to the cinema) was remembered more clearly than the film, cinema or actors themselves.[49] I, therefore, expect this to be similar for my investigation.

Kortti and social psychologist Tuuli Anna Mähönen did use an oral history approach when investigating the changing role that television plays in the lives of Finnish people.[50] Similarly to my research, they asked elderly participants to write down their memories surrounding television and how they use it now.[51] They found that even though the technology and culture has changed, television still largely remains a family and domestic medium to them, as also found in Kortti's

---

[44] Lawrence Wenner, "Functional Analysis of TV Viewing for Older Adults," *Journal of Broadcasting* 20, no. 1 (1976): 80.
[45] Wenner, "Functional Analysis," 83-87.
[46] Wenner, "Functional Analysis," 87.
[47] Kortti, "Multidimensional Social," 2.
[48] Thissen and Zimmermann, *Cinema beyond*, 9.
[49] Thissen and Zimmermann, *Cinema beyond*, 113.
[50] Jukka Kortti and Tuuli Anna Mähönen, "Reminiscing Television: Media Ethnography, Oral History and Finnish Third Generation Media History," *European Journal of Communication* 24, no. 1 (2009): 51.
[51] Kortti and Mähönen, "Reminiscing Television," 54.

research.[52] By using oral history accounts, they were able to clearly gain detailed information about the past as well as the present.

Television scholar Alexander Dhoest also argues for the use of oral history in television studies in his research into collective memories of early Flemish television, as he believes it gives a wealth of information, especially surrounding everyday processes.[53] He also states that because television historiography has little concrete evidence on how television was used, interviews asking about the past are one of the few methods which can gain quality information regarding viewing behaviours.[54] He also claims that oral histories attempt to close a gap within the television historiography field, as a result of many investigations focusing on areas such as legislation and policies.[55] Or, as was done by Spigel, by looking at viewing behaviours through exploring magazines and other indirect sources.[56] Oral histories give a detailed account of information from a primary source. Hence is why this investigation uses oral history as a method to collect information.

As oral history deals with memories, similar memories between participants will occur in the era of scarcity and, perhaps, availability. This phenomenon is known as collective memories, as put forth by sociologist Maurice Halbwachs. Halbwachs defines collective memories as memories that are influenced by our own social frameworks.[57] As I am researching a few specific time periods in Dutch participants' lives, it ensures that they will have similar frameworks.

Method

Data Collection

To investigate the research question 'if and how did television play a role as domestic medium throughout the lives of Dutch elderly (60+)?' oral history interviews were held in pairs with people who are above the age of 60. Participants were thus purposively sampled. Within this category, participants were selected based on convenience sampling. I contacted the people in my own social circle that were in this age category. Because participants, therefore, knew me to varying degrees, it ensured that they felt comfortable enough to talk freely.

My sample consisted of 4 men and 4 women, with age ranges between 64 and 80 years of age. This age gap ensured that answers were given by people who were varying ages when the television was introduced. I had chosen to focus on this age range because of a few reasons. The main reason is that participants of these ages were already born at the time of the introduction of

[52] Kortti and Mähönen, "Reminiscing Television," 58-62; Kortti, "Multidimensional Social," 11.
[53] Alexander Dhoest, "Everybody Liked It: Collective Memories of Early Flemish Television Fiction," *Participations* 3, no. 1 (May 2006): 1-2.
[54] Dhoest, "Everybody Liked," 2.
[55] Ibid.
[56] Spigel, *Make Room*.
[57] Maurice Halbwachs, *On Collective Memory*, trans. and ed. Lewis A. Coser (Chigaco: University of Chicago Press, 1992).

television, and generally still are alive now. Another is that if I had picked much older participants, there would have been a higher chance of them misremembering information due to aging properties (such as memory loss). I had chosen to limit my interviews to 8 participants because of time restrictions. The allocated time for this research did not allow for a larger sample group in order for the investigation and analysis to be carried out sufficiently. This number of participants did allow me to interview them in great depth. Most of the participants grew up in cities, yet now most live in towns. All of the participants were white. I am aware of this relatively similar set of demographic data, and that this is a limitation of this research. For concrete demographic information on all participants, see table 1.

The reason interviews were chosen was because I wanted to gain in-depth information about the topics asked, and be able to further delve into any topics that may arise out of the answers to my questions. Thissen is an advocate of oral history as a method, as she states that one can investigate larger developments as a whole whilst also focusing on individual experiences.[58] The interviews were held in pairs because I was aiming for detailed accounts of their involvement with television, and in a group setting this would most likely be less detailed for each individual person. Individual interviews were not done due to time restrictions. Another reason for having the interviews done in pairs was that the participants would feel more at ease to be with their partner, rather than go through it alone. Additionally, if a participant would forget information, a partner could provide this or prompt them.

Interviews were conducted in Drenthe and Zuid-Holland, both in November of 2018.[59] The interviews were recorded on recording devices, three in total, for transcription purposes. I also took notes to record the most prominent themes and keywords that came forth during the interview process. The questions asked acted as starting points for discussion and memory triggers. They were open-ended, and the interview itself was in the form of a semi-structured interview. This meant that certain questions were set, however, there was room for discussion and further spontaneous questions that arose as a result of the given answers.[60] For a list of all the specific questions asked, see appendix 1.0.

---

[58] Thissen and Zimmermann, *Cinema beyond*, 9.

[59] Initially, all pairs had a separate date and time to conduct the interview in. However, due to unforeseen circumstances, two pairs ended up having their interviews at the same time. It was explained at the start that the interviews were meant to be separate and that participants should try and view it as such, yet interactions between pairs did occur. I am aware this affects the analysis and results of the interviews due to participants hearing and thus potentially being influenced by each other's answers. I have found only one question in which this had some traceable influence, namely the question regarding what they used to watch on television. Hearing what programme's other participants used to watch reminded them of their own programmes. Therefore, some overlap was found between answers. This was taken into account in the analysis.

[60] Nicola Petty, Oliver Thomson, and Oliver Stew, "Ready for a Paradigm Shift? Part 2: Introducing Qualitative Research Methodologies and Methods," *Manual Therapy* 17, no. 5 (October 2012): 380.

A clear downside to this method is the fact that memories are known to be faulty. Thissen states that "viewers' memories are often unreliable" and that "objectivity is elusive".[61] Memories may be changed or altered over the years, and thus a completely accurate picture might not be remembered. On top of this, elderly people were interviewed which meant that not only were the memories from a long time ago, it added the unreliability of memories in elderly people. It is known that memories may start to deteriorate as people get older, and thus may influence the reliability of the answers given.

The interviews aimed to gain understanding into the role of television as a domestic medium throughout the lives of Dutch elderly. In order to formulate the interview questions, the following sub-questions acted as my guide: How did my participants use and interact with their television when it was first introduced into their lives? How did my participants use and interact with their television when they moved out of their parental home and started their own families? How do my participants use and interact with their television in contemporary times? I aimed to gain answers to these sub-questions and through that process gain answers to my main research question.

Table 1 – Demographic information regarding participants

Pair	**Participant no.**	**Birthyear**	**Age**	**City/Town growing up**	**City/Town now**	**Ethnicity**
Pair 1	**1**	1946	72	City	Town	White
	2	1950	67	City	Town	White
Pair 2	**3**	1944	74	City	Town	White
	4	1954	64	City	Town	White
Pair 3	**5**	1939	78	City	Town	White
	6	1938	80	Town	Town	White
Pair 4	**7**	1944	74	City	City	White
	8	1944	74	City	City	White

Data Analysis

Kathryn Roulston argues that if the analysis is focused on what is said during the interview, then a transcript is most often done.[62] I, therefore, started by transcribing all interviews into a word processing programme (see appendix 2.0 for transcripts). The data was then analyzed with a thematic approach. In this approach, the researcher sorts through the data and classifies information according to commonly occurring themes or categories. On the basis of these themes and the information relating to each, interpretations and conclusions can be drawn.[63]

[61] Thissen and Zimmermann, *Cinema beyond*, 9.
[62] Kathryn Roulston, "Analysing Interviews," in *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*, ed. Uwe Flick (London: SAGE Publications, 2013), 299.
[63] Petty, Thomson, and Stew, "Ready for a Paradigm," 381.

I found four main themes: community and social impact, collective memories, family dynamics and sports on television. The analysis is arranged by important time periods based on impactful life moments that correspond to my sub-questions, namely my participants' introduction to television, when participants moved out of their parents' home and started their own families, and contemporary time, and within these time periods I will discuss the information relating to the themes that I found. All time periods encompass all of the themes, with the exception of sports on television in the 'introduction of television' time frame, as there was not enough information regarding this theme.

As with all interpretive work, the following analysis is largely a subjective interpretation of the interview answers. I am aware that biases in this process are unavoidable and that I can and will influence the outcome of this investigation, as a 22-year old female media and culture student with an international background living in Holland. My presence in the interviews also ensured this, although I tried to remain as objective as possible. Furthermore, given that my participant sample were all over 60 years old and of varying education levels (none of them were in possession of a university or higher education degree), some questions remained unclear to some participants. This meant that, even with further clarification when asked, not all of the answers given were direct answers to my questions.

Analysis

Introduction of Television

Community and Social Impact

Most of my participants were first introduced to television in the 1950s, with exact dates varying between individuals. The biggest theme to come out of the interviews in this time period was community and social impact. All of the answers I received during the interview lead me to interpret that when it was first introduced, watching television was social event that involved an entire community. As children, participants engaged in this social activity with other similarly-aged children. It differed per participant whether this was at their house, a friend or other's house, or in a communal area, mirroring conclusions by William Mayer. His participants mostly watched it at someone else's home, and secondly in a communal place, around the time of the introduction of television.[64] My participants' experience of watching television was thus a shared one: within communities the television itself, and the act of watching, was communal. An explanation can be found in the fact not many people could afford a television set and thus these measures were taken.

One of my participants had a unique situation regarding experiences with television when it was first introduced. Their family had a radio and appliance store, which meant that they also sold televisions right from the start. They recall that even selling a television was a social and communal

[64] Mayer, "Poll Trends," 601.

event. Their parents would invite the whole town, particularly important people such as the doctor or mayor, to watch special programmes and thus hopefully make a sale.

> Interview 2
> Participant 6: "The whole town would come and watch the football game […] my mother would be extremely busy with serving coffee and tea."
> Participant 5: "That was all to make a sale, wasn't it?"
> Participant 6: "Yes." [65]

A further point arising in the interviews is that the advent of television had a large impact on home and social life, a point also emphasized by Kortti.[66] My participants recalled that in the beginning television programmes were something you stayed home for and that people would move or reschedule plans because of the television.

> Interview 1
> Participant 2: "If a programme was on: drop everything and watch!"[67]

It seems that domestic life was adjusted to the television schedule. They would rearrange plans and social activities to fit in with the schedule of the television. Kids also got a new bedtime routine and dinner times would be arranged according a programme's airtime, as was found by both Kortti and Lull.[68] The broadcasting of a programme was an event that they would consciously sit down for and make the time to see. This coincides with Spigel's observations: television became the centre of family and domestic life when it was first introduced and the years after.[69] For my participants, it was the same.

Collective Memories

As was predicted, collective memories also played a large role in my interviews. I discovered during the interviews that many participants had similar, if not the same, memories surrounding certain topics. A simple explanation for this is that television was a lot more simplified back when it was first introduced. As a lot of my participants mentioned, there were few television programmes and not a lot of choice. The most prominent memory shared by all participants was that of watching television on a Wednesday afternoon. According to them, Wednesday afternoon was the time when

---

[65] Interview by the author, Drenthe, November 10, 2018.
[66] Kortti, "Multidimensional Social," 1.
[67] Interview by the author, Drenthe, November 9, 2018.
[68] Kortti, "Multidimensional Social," 13; Lull, *Inside Family*, 35-37.
[69] Spigel, *Make Room*, 38.

children's programmes were on television, and all of my participants had fond memories of that time. This coincides with Mayer's descriptions, that around the introduction of television in 1950 people rarely watched television.[70] The exact amount of time was unknown for my participants, yet consisted of one or two programmes, on one afternoon, a week. Mayer similarly found that most Americans watched either less than 15 minutes a day or some time between 15 and 30 minutes.[71] A few years later, participants recall that children's programmes became available on Saturday afternoon, so a few participants have similar memories of watching television then. Another example of collective memories are their memories of the programmes they watched. All participants mentioned watching *Tante Hannie* and *Dappere Dodo*. Half of them also mentioned *Dikke Deur*, *Kukkeleku* and *Pipo de Clown*.[72]

Family Dynamics

Another prominent theme to come forth out of the interviews was that of family dynamics. From the stories that were told, it can be interpreted that for all participants there was one dominant parent that would control the television set, when it was on and what was watched. In the case of two participants, this was their mother. For most, however, this was their father. They also all stated that their father would always watch the news if it came on no matter what anyone else wanted to watch, and most agreed that this also happened if an important sporting event was on. One participant explained that this control remained throughout her youth:

> Interview 1
>
> Participant 4: "But my father was in charge of the television. And that always stayed that way."[73]

Three participants also specifically recall the effect of pillarization on their television usage. In the Netherlands, the pillarization initially affected the organization of networks and thus what was broadcast.[74] The three participants recall their parents not wanting them, and in some cases even forbidding them, to watch certain programmes because they might be of a different religious stream. Participant five describes this:

---

[70] Mayer, "Poll Trends," 602-7.
[71] Ibid.
[72] Certain overlap of remembered programmes may be due to the method of data collection as aforementioned in the method section. Two pairs had their interviews done at the same time, and their answers regarding programmes may thus be influenced by hearing what the other pair had to say. I noticed that the answers overlapped in both pairs which presumably would not be there if they had been interviewed separately. I have taken this into consideration and thus do not make conclusions based on this information, nor will I take it into my conclusion section.
[73] Interview by the author.
[74] Thissen and Zimmermann, *Cinema beyond*, 91.

> Interview 2
> Participant 5: “My father would prefer that I didn’t watch the VARA.”
> Interviewer: “But you did?”
> Participant 5: “Yes, I preferred their songs.”[75]

It thus seems that when television was first introduced, parents had (almost) full control over the television set, what was watched and when.

Starting Own Families

Community and Social Impact

All of my participants moved out of their parental homes when they got married and began their own families. Given the aforementioned parental control over television usage, I chose to investigate whether moving out changed their experience of watching television or indeed their viewing patterns. From the interviews it can be deduced that for my participants the act of communally watching television and it having an impact on their social life continued even when they moved out. None of my participants could afford a television right away, and so many would watch important broadcasts (sports games and impactful national broadcasts) at a friend or family member’s house. This matches Mayer’s findings: in 1965, around a decade after the introduction, households still spent more time reading the newspaper than watching television, meaning television watching hours had not increased much since its introduction.[76] A few participants also mentioned that the community as a whole would talk about programmes together, especially in social situations and even at work. It was something that people, therefore, wanted to keep up with, even feeling a pressure to do so, as was found by Kortti.[77]

> Interview 1
> Participant 2: “If you couldn’t watch an episode, you would listen very carefully to what [people discussing it] would say so that you too could talk about the programme.” [78]

Television thus still impacted the participants’ social life once they started their own families, and this did impact was not solely in family life. A few participants mentioned that their local clubs and societies were impacted by television. If a meeting or rehearsal was scheduled on the same night as an important or popular programme, many people would not show up and would instead stay home to watch it. The participants recalled this as a negative effect of television. They recall clubs

[75] Interview by the author, Drenthe, November 10, 2018.
[76] Mayer, "Poll Trends," 601.
[77] Kortti, "Multidimensional Social," 18.
[78] Interview by the author, Drenthe, November 9, 2018.

and societies ceasing to exist, one giving the example of their own town starting out with five big choir groups, which quickly decreased to just one. They stated that this was because people would not show up to rehearsal or performances due to wanting to watch a programme.

> Interview 1
> Participant 3: "It put a halt on people's social life." [79]

In the lives of my participants, therefore, the television still had a large impact on their communities and social lives.

Collective Memories

Collective memories still play a large role in remembering the time when my participants started their own families. All participants recall the same night-time routine for their children. As mentioned above, the night- and bedtime routine had completely changed since the introduction of television. The starring feature of this routine was the programme *De Fabeltjeskrant*. All of the participants that I interviewed had been parents themselves, and, when asked about how they used the television when they started their own families, all mentioned that their kids would eat dinner, watch *De Fabeltjeskrant* until it ended around 7 o' clock, and then go to bed. This again coincides with Spigel's claim that the television was the centre of family life in the early days.[80] It is also an example of the regulative use of television as mentioned by Lull, and the impact the television had on timetables as mentioned by Kortti.[81] By the time they had had kids themselves, the television had been around for a few years, and more programmes had thus been developed. It is, therefore, quite striking that the collective memories surrounding this topic are still the same for all participants.

Family Dynamics

When my participants were talking about their time once they had their own family, it became less clear what the family dynamics were surrounding their television use, and whether there was still just one parent in control. This might be because they did not want to admit outright in this interview that one member of each couple was more dominant than the other. However, comments about their usage of television lead me to interpret that the men in each relationship were (still) largely in control. This might be a reflection of gender roles of this time period. One comment that led me to this conclusion was by a participant who explained that if a football match was on, his wife would watch her programme at a neighbours' house:

---

[79] Ibid.
[80] Spigel, *Make Room*, 38.
[81] Lull, *Inside Family*, 35-37; Kortti, "Multidimensional Social," 13.

Interview 1

Participant 1: "We took each other's needs into account. But, when football was on, we needed to find a solution [..] yes, and [participant 2] watched at the neighbour's house."[82]

In their relationship, it seems the man got the first choice over what was watched. In another, the woman described that football would often be watched, over which she had no control, and in which case she would have to find something else to do:

Interview 1

Participant 4: "And football was of course watched, but then I would go read a book, or something."[83]

In another pair, the family would even wait until the father was home before the television was turned on:

Interview 3

Participant 8: "Most men were home by then. And then the TV would be turned on."[84]

This indicates that in most cases at the point of beginning their own families, the men were still in control of the television, mirroring the male dominance they describe their childhood television experiences to be marked by.

Once my participants had children of their own, however, it became clear to me that this control shifted slightly. Many participants expressed that the television was then largely used for the kids, and only rarely for themselves. This was because of their work schedules. Most stated that as (young) parents they would only watch, aside from the news most nights, if something important came on television. The majority of the time, however, it would primarily be used to watch children's programmes. The children thus primarily made use of the television instead of the dominant parent.

Sports on Television

Throughout the interviews, it became clear to me that sports on television would be an important part of their television experience. The overall interpretation that I drew from the stories that I heard was that sports played a big role in their lives and that exceptions in many forms would be made for sports programmes. For many of the couples, once they had a television they would rarely watch programmes, with the exception of sports. If a sporting event would come on, especially football,

[82] Ibid.
[83] Ibid.
[84] Interview by the author, Gorinchem, November 24, 2018.

they would turn on the television. In one couple, even before they had their own television set, they would watch sporting events at their friend's houses or at the neighbours. Most could even recall important matches and the scores, and in the case of the abovementioned couple, the score of the football match the night before their first daughter was born. Another couple rarely watched television due to them working during the day and studying at night, yet again remarked that they would only turn the television on when sports were broadcast. The following quote highlights the importance of sports for one participant, after he was asked when he used to watch television:

> Interview 1
> Participant 3: "Only [to watch] the highly necessary or in the weekend, or [to watch] football."[85]

This thus shows the exceptions that were made to watch sports, and the large role that sports played in the lives of my participants when they started their own families.

Contemporary Times

Community and Social Impact

Making a large jump in time, I then asked questions regarding their usage in contemporary times. From analysing the interview sections regarding their interaction with the television today, I gather that the interviewees' social and domestic schedules are much less under the control of the television than they used to be. The regulative use of television as Lull put forth is, therefore, less prominent today.[86] A few outwardly stated this and others seemed to imply it in their answers.

> Interview 1
> Participant 3: "The television doesn't control you anymore, we control the television. It is quite a step forward."[87]

As can be seen in the above quote as example, all participants viewed their current situation as a positive one. They proposed that their involvement with television had changed mainly due to the recording function on their television and as well as ways to re-watch a programme, either online or the next day on the television. All couples but not all participants made use of these extra functions to watch television programmes. This ensured that they still consciously use the television, with only two participants sometimes having the television on in the background. This is quite different from what Wenner found in his investigation, where many elderly people left the

[85] Ibid.
[86] Lull, *Inside Family*, 35-37.
[87] Interview by the author, Drenthe, November 9, 2018.

television on in the background as a way to create companionship.[88] This disparity between my results and Wenner's is probably explained by all of my participants having partners, thus not needing the television as a way to create companionship. Davis et al. similarly report that participants only used the television for a small part of the day.[89] None of my participants mentioned watching programmes with friends or other members of the community, and one couple even explicitly stated that they purposely turn the television off if people come around to their house, as they consider this rude and antisocial. Whereas it used to be a communal and social event, today it seems more an individual way to pass the time, as was similarly found in Wenners type 3 users.[90]

My participants only watched television in their own homes, either by themselves or with family, meaning that by Morley's definition of a domestic medium the television remained one for my participants. This was also found in Kortti and Mähönen's research.[91] Whereas Livingstone argues that television is not a domestic medium anymore, she does state that television has become less of a social medium in contemporary culture.[92] This coincides with my participants' television use. Some participants did occasionally watch programmes their friends watch because they recommended it to them, but none stated that they feel pressure to keep up with them. Again, this is in juxtaposition with Wenner, where what he found type 3 users to use the television to keep up with social conversations.[93]

In the previous time periods, the pillarization of the Dutch television broadcasting system affected the type of programmes that were shown. Although some of the networks are still currently arranged as they were then, it is nowhere near as strict, nor is there a large division between who can watch what. None of my participants mentioned the pillarization affecting their television usage today.

Collective Memories

Today, collective memories are rare between my participants. It makes sense that in the era of plenty, a time where the availability and amount of programmes are abundant, there are little shared memories of watching the same programmes. What all my participants did mention was that they watch the news every night. This coincides with Vierkant's findings that the older people get, the more they watch information programmes.[94] Although they do not do so in the same surroundings or rooms as each other, all sit down to watch at least one of the news broadcasts at night. Again, this is the same finding that Davis et al. found in their research, where elders mostly used the

[88] Wenner, "Functional Analysis," 83.
[89] Davis et al., "Assessing Television," 73.
[90] Wenner, "Functional Analysis," 84.
[91] Kortti and Mähönen, "Reminiscing Television," 58-62.
[92] Livingstone, "From Family," 302.
[93] Wenner, "Functional Analysis," 87.
[94] Vierkant, "Televisiekijkers in Nederland," 225.

television to watch news and current affair programmes.[95] This is also what Wenner found in his investigation, which he classified as type 1 users.[96] The only difference is that my participants did not do so to be alone, which Wenner's type 1 users did. Other than watching the news, participants do not have any similar experiences nor collective memories (perhaps excluding watching special or traumatic events such as inaugurations and global tragedies).

Family Dynamics

By analysing their stories about today's usage of television, it seems that family dynamics have shifted. In many couples it seems that the interaction with the television actually differs between men and women. In all couples, the women were more technologically advanced in the sense that they operated the other technologies to watch television. This included the use of tablets or computers, or other platforms to watch programmes on, such as Netflix and online catch-up websites (for example Uitzendinggemist or NPOStart).

> Interview 1
> Participant 1: "I have no need for all that digital hassle."
> Participant 2: "I make sure it comes on tv, [participant 1] just watches it."[97]

I found that the men primarily only use the original television set and cable or satellite to watch programmes, and rarely make use of the other ways to watch television. In contrast with previous time periods, I found no evidence of one member being more in control than another.

Sports on Television

From the answers given during the interview regarding television use today, it can be deduced that sports still play a large role in the lives of the participants in which it did before (in 7 out of 8 participants). When participants were asked what types of programmes they watch, all of them answered sports. Interestingly, exceptions are still being made for sports. One couple remarked that they do not watch television during the day, except if an important sporting event was on. They also stated that they would pay extra money to be able see the Eredivisie (a football competition series). Two couples also said that they would use other technologies and screens when it came to football, either to watch multiple matches at the same time, or to temporarily watch football on one screen whilst their partner was finishing up another programme on another screen. One participant said that they rarely use other technologies to watch television, however, this would change for football:

---

[95] Davis et al., "Assessing Television," 74.
[96] Wenner, "Functional Analysis," 83.
[97] Interview by the author.

Interview 2

Participant 6: "This past week I watched the first part of the football match on the iPad because the programme [participant 5] was watching hadn't finished yet."[98]

This shows that even in contemporary times exceptions are being made to watch sports on television, and that it thus plays a big role in the lives of my participants.

Conclusion

In order to answer the research question 'if and how did television play a role as domestic medium throughout the lives of Dutch elderly (60+)?' I conducted several oral history interviews with Dutch couples who are over the age of 60. Through a careful analysis of the themes within the three time periods, I found that throughout the lives of my participants, the television has functioned as a domestic medium, with different uses as they grew older. Initially, it was a social medium that brought people and communities together. It influenced their home life as well as their social life greatly, especially surrounding the structure of daily life. More recently, it has grown away from being a social medium to being a more individual or familial medium, watched alone or with the family at home in order to pass the time and catch up on national and international news. It has remained a domestic medium for my participants, in the sense of Morley's definition, as they do not watch television programmes anywhere except their home, and mainly do so with their families or partners.

My findings regarding the participants' early uses of television when it was introduced and when they started their own families coincided with existing research. As in Mayer's findings, my participants mainly watched television in communal areas and in homes of other people. What both findings also showed, was that television was rarely and consciously watched. As was found by Kortti and Lull, the television provided a structural and regulative use in the home, influencing dinner- and bedtimes. Regarding research that has been done into elderly usage of television, my participants do not strictly fit into the categories found by Wenner, although there was some overlap. For my participants, as with Davis et al.'s, the majority of the day did not revolve around television at al. Participants still carefully and consciously choose when to turn on the television, and only do so to watch a programme, not as a background medium. My participants also mainly use their television to watch the news and keep up with current affairs. Contrastingly to previous research, for my participant group watching sports on television did play a large role. What did coincide was the fact that the television is still being used as a domestic medium, as was also found

[98] Interview by the author, Drenthe, November 10, 2018.

by Kortti and Mähönen. Interestingly, my research also found that although men used to largely be in control, women now use a wider variety of programmes and technologies to watch television.

By conducting the oral history interviews I managed to obtain a broad idea of what their lives surrounding the television were and is like, gaining a deep understanding of what I was researching. I also got to explore unique personal stories and experiences, because of the nature of the semi-structured interviews. As Dhoest states, there is limited information on how television was and is used. There is also limited amount of information on how elderly people use television. My research, therefore, has helped to fill these voids by asking participants how their usage has changed throughout the years.

Doing the interviews in pairs meant that my participants felt comfortable enough to share answers with me. The participants would often check answers with one another before or after sharing information. It also ensured that I received the answers to my questions in the most detailed way possible, as often one partner would leave some information out, or provide wrong information, upon which their partner would correct or add to their answer. The fact that due to unforeseeable circumstances two pairs had to be interviewed at the same time led to a more focus group type setting, which caused the complication that participants heard one another's answers. To my knowledge, this only affected the answers to one question, as was mentioned in the method and analysis section. However, it pointed to the usefulness of focus groups as an alternative method when conducting oral history interviews, as it showed that sharing information between participants can possibly bring up memories that may otherwise have been forgotten. However, this would lead to less individual information as each participant would have less time to share their personal stories. Further alternative ways to improve upon my research could be by conducting long term ethnographic research on a group of Dutch participants to see how they interact with the television over time. Another is by obtaining more participants to increase the participant sample overall, or by replicating this research in different countries, to see the effect of geography on television viewing behaviors.

Overall, my method and execution thereof lead me to obtain information about television and it's place in society as a whole, as well as individual's personal experiences with the medium. I was able to learn how larger institutions played a role in television use through pillarization whilst also learning about one participant's unique situation of selling televisions. Overall, conducting oral history interviews allowed me to gain a clear understanding of the role of television as a domestic medium, and how this has changed over time.

Bibliography

Butler, Jeremy G. *Television Style*. Routledge: Routledge, 2009.

Davis, Richard H., Allan E. Edwards, Dennis J. Bartel, and Dorian Martin. "Assessing Television Viewing Behavior of Older Adults." *Journal of Broadcasting* 20, no. 1 (Winter 1976): 69-76.

Dhoest, Alexander. "Everybody Liked It: Collective Memories of Early Flemish Television Fiction." *Participations* 3, no. 1 (May 2006): 1-19.

Ellis, John. *Seeing Things: Television in the Age of Uncertainty*. London: I.B. Tauris, 2000.

Greer, Clark F., and Douglas A. Ferguson. "Tablet Computers and Traditional Television (TV) Viewing: Is the iPad Replacing TV?" *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies* 21, no. 2 (July 2015): 244-56.

Halbwachs, Maurice. *On Collective Memory*. Translated and edited by Lewis A. Coser. Chigaco: University of Chicago Press, 1992.

Hogenkamp, Bert, Sonja de Leeuw, and Huub Wijfjes, eds. *Een Eeuw van Beeld en Geluid: Cultuurgeschiedenis van Radio en Televisie in Nederland*. Hilversum: Beeld en Geluid, 2012.

Interview by the author. Drenthe. November 9, 2018.

Interview by the author. Drenthe. November 10, 2018.

Interview by the author. Gorinchem. November 24, 2018.

Jenkins, Henry. *Convergence Culture: Where Old and New Media Collide*. New York: New York Univ. Press, 2006.

Kortti, Jukka, and Tuuli Anna Mähönen. "Reminiscing Television: Media Ethnography, Oral History and Finnish Third Generation Media History." *European Journal of Communication* 24, no. 1 (2009): 49-67.

Kortti, Julia Petteri. "Multidimensional Social History of Television Social Uses of Finnish Television from the 1950s to the 2000s." *Television & New Media* 12, no. 4 (July 2011): 299-313.

Livingstone, Sonia. "From Family Television to Bedroom Culture: Young People's Media at Home." In *Media Studies: Key Issues and Debates*, edited by Eoin Devereux, 302-21. London: Sage Publications, 2007.

Lull, James. *Inside Family Viewing: Ethnographic Research on Television's Audiences*. London: Routledge, 1990.

Mayer, William G. "Poll Trends: Trends in Media Usage." *The Public Opinion Quarterly* 57, no. 4 (Winter 1993): 593-611.

Morley, David. *Family Television: Cultural Power and Domestic Leisure*. London: Routledge, 1986.

Morley, David, and Roger Livingstone. "Domestic Communication - Technologies and Meanings." *Media, Culture and Society* 12 (1990): 31-55.

Mytton, Graham. *Handbook on Radio and Television Audience Research*. Paris: UNICEF UNESCO, 1999.

Petty, Nicola, Oliver Thomson, and Oliver Stew. "Ready for a Paradigm Shift? Part 2: Introducing Qualitative Research Methodologies and Methods." *Manual Therapy* 17, no. 5 (October 2012): 378-84.

Roulston, Kathryn. "Analysing Interviews." In *The SAGE Handbook of Qualitative Data Analysis*, edited by Uwe Flick, 297-312. London: SAGE Publications, 2013.

Spigel, Lynn. *Make Room for TV: Television and the Family Ideal in Postwar America*. Chicago: University of Chicago Press, 1992.

Thissen, Judith, and Clemens Zimmermann, eds. *Cinema beyond the City*. London: British Film Institute, 2017.

Vierkant, Paulus. "Televisiekijkers in Nederland. Een onderzoek naar het televisie kijkgedrag van de Nederlandse bevolking." Doctoral thesis, Universiteit van Groningen, 1987.

Wenner, Lawrence. "Functional Analysis of TV Viewing for Older Adults." *Journal of Broadcasting* 20, no. 1 (1976): 77-88.

Appendix 1.0 Interview

Appendix 1.1 Interview Questions

Vragenlijst

Introductie Van Televisie

1. Wanneer en waar waren jullie geboren, waar woonden jullie toen je familie voor het eerst een televisie kreeg?
2. Hoe oud waren jullie toen jullie een televisie kregen?
3. Wat is jullie aller vroegste televisie herinnering?
4. Hoe werd de televisie geïntroduceerd in jullie omgeving in de tijd dat jullie, of mensen in jullie omgeving, hem kregen? Denk aan advertenties rondom het televisietoestel en hoe er over gepraat werd.
5. Waar stond jullie televisie? Als jullie er zelf geen hadden, waar keken jullie televisie?
6. Hoe werd de televisie gebruikt toen jullie, of mensen in jullie omgeving, hem voor het eerst kregen?
7. Wat keken jullie vooral op televisie toen jullie hem voor het eerst kregen?
8. Veranderde het televisie gebruik in de jaren daarna? En zo ja, hoe dan?

Televisie in Eigen Gezin

9. Veranderde dit gebruik toen jullie zelf een gezin kregen?
10. Waren er belangrijke ontwikkelingen, zoals beleid veranderingen of introductie van nieuwe apparatuur, rondom het medium televisie die bij jullie een impact hadden in hoe jullie de televisie gebruikten?

Huidig Gebruik

11. Waar staat jullie televisie nu?
12. Hoe gebruiken jullie je televisie toestel nu?
13. Wat voor programma's kijken jullie?
14. Maken jullie gebruik van andere schermen/technologieën om televisie te kijken? Denk aan Netflix, iPad, computer, uitzendinggemist.nl, of Youtube.
15. Vinden jullie dat televisie, nu of vroeger, ooit als huishoudelijk medium heeft gefunctioneerd?

Appendix 1.2 Interview Consent Form

Toestemmingsformulier Scriptie Interviews

Betreft: Onderzoek naar Nederlandse ouderen en hun televisiegebruik.

Ik verklaar hierbij op voor mij duidelijke wijze te zijn ingelicht over de aard, methode en doel van het onderzoek.

Ik begrijp dat:

- ik mijn medewerking aan dit onderzoek kan stoppen op ieder moment en zonder opgave van reden;
- mijn gegevens anoniem worden verwerkt, zonder herleidbaar te zijn tot de persoon;
- de opname vernietigd wordt na uitwerking van het interview.

Ik verklaar dat:

- ik geheel vrijwillig bereid ben aan dit onderzoek mee te doen;
- de uitkomsten van dit interview verwerkt mogen worden in een wetenschappelijk verslag;
- ik toestemming geef om het interview op te laten nemen door middel van een voice-recorder.

Handtekening: ……..

Naam: ……..

Datum: ……

Onderzoeker

Ik heb mondeling verstrekt over de aard, methode en doel van het onderzoek. Ik verklaar mij bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden.

Handtekening: ……..

Naam: ……..

Datum: ……

Appendix 2.0 Interview Transcriptions

Appendix 2.1 Interview 1

Datum: 9.11.2018

Participanten: 1, 2, 3, 4

Vraag 1: Wanneer en waar zijn jullie geboren, waar woonden jullie toen je familie voor het eerst een televisie kreeg?

Transcriptie weerhouden voor anonimisering redenen.

Vraag 2 en 3: Hoe oud was je toen jullie een televisie kregen? En wat was je vroegste herinnering hierbij?

4: Nou ik heb het aan mijn broer gevraagd, want ik wist het zelf niet meer, en ik ben de jongste van de acht, maar, uhh, wij gingen vroeger met kinderen uit de straat gingen we naar een meneer die een meneer die een winkel had, een meneer en een mevrouw en die had de eerste televisie in het dorp, en dan mochten we schoentjes uit, op de knietjes allemaal in de woonkamer, met ongeveer vijfentwintig kinderen, en dan kregen we, dan keken we altijd *De Verrekijker* met, uhh, Tante Hannie die altijd gedag zwaaide. Dat zijn mijn eerste herinneringen. Ze zat in een rood stoeltje. *De Verrekijker*.

3: Moest je daar voor betalen?

4: Nee. Hoefde je niet voor te betalen. En later kregen we zelf TV dus toen was het op de knietjes zitten voorbij.

3: Ik was … rond de twaalf jaar, dat ik bij andere mensen televisie keek, en dat waren- er was een jongen op school en die had dat al, en daar gingen we dan kijken, op woensdag middag, want dan was er televisie. En ik ben echt meer gaan kijken en dat was bij de eerste wereld kampioenschap voetbal in Zweden. En daar zaten we, ik was dertien jaar, en daar waren allemaal stoelen en daar zaten wij op de grond, was ik dertien jaar, en daar moest je dus voor betalen bij die mensen. En dan kon je alle wedstrijden komen kijken. En ja, dat was eigenlijk het begin dat je dacht 'oh dit bestaat' …voetbal op de televisie. Met Pele voor het eerst … dat heeft mij toch wel.. en iedereen moest betalen, de hele kamer zat vol. Die mensen liepen de krantenweek dus die hadden het ook niet zo breed, net als mijn vader en moeder. Maar die hadden een gehandicapte jongen en daarom hebben ze een televisie gekocht, want die jongen was gehandicapt en konden ze er ook nog wat voor betekenen.

I: En dat op woensdagmiddag, dat was dan voor de kinderprogramma's?

3: Dat was voor het kinderprogramma, want ik had een vriendje die hadden het al beter als dat wij hadden, want ja, waar je geboren bent kan je niks aan doen.

6: 1952 was dat, in, uhh, Zweden.

3: Ja.

5: En met hoeveel wonnen ze?

4: Ik heb het opgezocht … ik heb het opgezocht op Wikipedia, en de eerste keer dat het WK Zweden speelden klopte wel, dat was in 52, maar het WK thuis dat in Zweden werd gespeeld, dat heb ik opgezocht, dat was in 56. Ik heb het vanochtend opgezocht. Want hij wist het niet meer. Hij zegt nou, 56, dan ben ik 13 geweest.

6: Ja.

4: Ja ik wou me er niet mee bemoeien.

6: [lachend] Nee, nee, nee.

4: Toen speelde Zweden niet thuis, want het was volgends mij Rusland ofzo,

3: Heb jij dat opgezocht?

I: Haha, nee, dat heb ik niet opgezocht. En jullie?

1: Ik was.. ja, zal ook 12/13 jaar oud zijn geweest. Ging voor het eerst bij een, uhh, een aannemer, de heer Mallet, dat weet ik nog wel, daar ging m'n vader af en toen wel eens klussen. En het was Tour de France en toen werd .. toen vroeg hij aan m'n vader of die wilde kijken naar die etappe. Ja, dat vond m'n vader wel leuk, dus mocht ik mee. En ik weet dat nog, ik zat op een gegeven moment te kijken en op een gegeven moment zij die reporter "peloton is nu in zicht, peloton komt er aan!" dus ben ik naar de tv gelopen en ben ik om het hoekje gaan kijken bij die tv of hij er aan kwam.

[Gelach]

1: Dat is me heel m'n leven bijgebleven. Ik dacht om het hoekje kan ik wel wat zien dan. Maar dat is mijn eerste ervaring met televisie.

3: Dat is met 3D ook, dan buk je allemaal.

[Gelach]

I: En jij, [participant 2]?

2: Ehh ja, wij gingen televisie kijken bij een, uhh, 't poortje uit 't huis, mensen die geen kinderen hadden mochten we daar woensdagmiddag televisie komen kijken. En ehh, op zaterdagmiddag in de speeltuin. Daar stonden allemaal bankjes, kon je van klein tot groot kon je zitten daar zat je met een-

1: Man of veertig-vijftig

2: Man of veertig keken televisie. Een hele kinderrijke buurt dus iedereen mocht daar televisie komen kijken.

1: Een nieuwbouw wijk was dat, he, [mijn stad], daar hadden ze een speeltuin op een gegeven moment.

3: Gratis?

2: Ja.

1: Nou je was lid van die vereniging he, van de speeltuinvereniging.

I: Maar die speeltuin was buiten, neem ik aan?

1: Ja, maar we hadden een heel groot club-lokaal. Daar hadden we allemaal een touwtje met een londje erom, en daar stond dan onze naam op. Dat was betalings … uhh.

4: Bewijs.

I: Dus jij was daar ook geweest?

1: Ja.

2: Wij woonde vlak bij elkaar.

I: En dus ook neem ik aan rond de leeftijd twaalf, dertien?

2: Nee, nee. Ik was jonger. Ik denk, uhh, een jaar of zeven, acht.

1: Ja, dat klopt wel.

1: Ja dat klopt.

Vraag 4: Hoe werd de televisie geïntroduceerd in jullie omgeving in de tijd dat jullie, of mensen in jullie omgeving, hem kregen? Denk aan advertenties rondom het televisietoestel en hoe er over gepraat werd. (9:01)

2: Grote advertentie in de krant, van … hoe heette die nou?

1: Grote Dorst.

2: Grote Dorst, die televisie's verkocht. Winkeliers.

1: Nou wij keken naar de krant, die hadden wij thuis niet, dus wij keken gewoon in de winkel. En dat was vlakbij het stadhuis. Dus dat, ehh, wij zaten met onze neus erboven op. Want het heeft lang geduurd voordat wij hem thuis hadden. Denk dat ik dan wel een jaar of vijftien, zestien was.

I: En hing er nog een of andere sfeer rond, dat je dacht van oh, alleen dit soort mensen hebben een televisie?

1: In het begin waren het alleen nog maar de rijke, in onze ogen dan he.

6: Dat betwijfel ik hoor. Of dat zo was.

3: Echt niet.

2: Bij ons in de buurt wel.

1: Ja, het waren ook vaak mensen zonder kinderen en dergelijke.

4: De een wel en de andere niet.

I: En bij jullie?

4: Nee, ook niet, de rijke, alleen wij … ik kon geen krant lezen, dus daar heb ik het sowieso niet van, maar het gonsde in het dorp. Het is een klein dorp, en er hing een sfeer van 'nou gebeurd er toch iets'. Daar bij die winkelier daar hebben ze de eerste televisie, kijkkast. Na ja, ik ken wel een toverdoos en een [speelgoed] en dat soort grappen, en een plaatjeskijker …het gonsde in het dorp. Een sfeer van 'er is nou toch iets zo bijzonders', iedereen stond te trappelen om daar binnen te mogen en te mogen kijken. Ik vond het ook een openbaring als kind. Maar ja, ik was nog maar zes. Maar ik viel bijna van m'n knietjes af.

[Gelach]

I: En bij jullie? In jullie omgeving?

3: Nou ik kom uit [een stad], dus daar was een winkel en die had hem in de etalage staan, en die zetten hem af en toe aan. En als je.. daarom was het ook een soort statussymbool… en er waren mensen die het zeiden dat ze een tv hadden, en die hadden alleen de antenne, boven op het dak staan in zo'n hoog huis, waren allemaal van die … in Jorts-gertogen … en dat waren allemaal hoge huizen. En daar woonden een aantal mensen, dus die zich wilden voordoen, die hadden een antenne-

4: -Maar die deed niks.

3: Die deed helemaal niets. Maar het gekke was, bij ons op een trap van zes was de gene dus die de eerste die een tv had, die hadden dus veel kinderen, en die was altijd werkeloos.

6: Toen al.

3: Toen al. Dus die kreeg zijn kinderbijslag! Dus de kinderen kregen op school gratis melk, maar ze hadden de eerste geiser en ze hadden de eerste tv. En dat was heel raar, en, ja, daar sprak iedereen natuurlijk wel schande van. Maar daarom werd ook … maar eigenlijk was dat onterechte schande, want de man was niet voor niets werkeloos, de man was communistisch, en kreeg na de oorlog, ook al heeft hij tijdens de oorlog, in het verzet andere dingen gedaan, kreeg hij geen werk. Dus ik heb hem wel veroordeeld altijd, maar achteraf gezien was dat ten onrechte, want die mensen hebben veel minder kans gekregen als de NSBers, die dan later dus wel een goed lichaam hadden en dan toch na hun strafje toch maar weer gauw aan de bak konden. Die waren ook tv's.. maarja, daar doe je niets aan. Dat was toen de wereld al. En dat is nog zo. Dat wij hem dus eerst kregen, de eerste tv was dat ik toen ik ging werken, ik werkte al een jaar, was op 17 jaar, en toen ik dus terugkwam, in Amsterdam bij een sleewoot en bergingsmaatschappij werkte, had ik zo'n goed inkomen dat ik mijn vader en moeder een tv kon geven. Tweedehands van 98 gulden, maar ik eiste dan wel de beste plaats bij al, dat mijn broertje niet op mijn plaats, want anders zat ik hier… mijn tv!

I: Dat is wel bijzonder, dat hoor je niet vaak, zo'n verhaal!

3: Ja maar ik verdiende meer dan … bij de berging had ik meer salaris dan … dan betaalde ik meer belasting dan m'n vader verdiende.

Vraag 5: Waar stond jullie televisie? Als jullie er zelf geen hadden, waar keken jullie televisie? (14:30)

4: Op het dressoir in de huiskamer. Overal, in mijn herinnering, stond 'ie op het dressoir.

2: Wij hadden van die enge pootjes eronder. Een portiek houtje kastje, en dan van die pootjes.

4: Dat je nog bang was: 'dadelijk zak ie er doorheen!'

[Stilte]

I: Maar bij iedereen hetzelfde, gewoon in de woonkamer?

[Geknik]
3: Ja.
4: Ja.
1: Ja, nee wij hadden nog geen drie tv's, dat bestond nog niet.
4: Nee. Maar mijn vader was wel de baas van de knop. En dat is altijd zo geweest. Die bepaalde wat er gekeken werd, en als er voetbal was dan konden de acht kinderen schreeuwen wat ze wilde maar er kwam voetbal. Gewoon, geen discussie, ik bepaal.
3: Bij ons was het m'n moeder!
6: Ik denk dat het belangrijk was dat er toen maar één net was, he, dus je had geen keuze. Wat Nederland uitzond, daar keek je naar. Want er was niks anders. Maanden later kwam pas Nederland 2.
[Murmer 'ja']
4: In de tijd dat Peyton Place er was, toen was ik voor mijn gevoel dus nog heel jong, dus dan zouden jullie vast wel ouder geweest zijn, en wilden mijn moeder en ik altijd Peyton Place kijken met de andere meisjes, en vader en de jongens wilden dus voetbal, en dan kwam er écht geen Peyton Place, zo bedoel ik het eigenlijk. Toen er nog keuze was, pa bleef baas van de knop. Ik denk dat het toen al 60/62 was, ofzo.

Vraag 6: Hoe werd de televisie gebruikt toen jullie, of mensen in jullie omgeving, hem voor het eerst kregen? (16:47)
4: Ja zitten en kijken. Je ging er voor zitten.
2: Als er tv was: kijken!
4: Tegenwoordig is er wel een schemerlamp, maar toen niet hoor, echt kijken.
I: Dus je zetten hem heel bewust aan?
3: Ja.
1: Ja, het was ook heel beperkt he, de uitzendingen.
3: Selectief he?
1: Ja.
3: Dus het werd heel selectief gebruikt. Er waren programma's, die niet gekeken werden door ons, dan ging de televisie niet aan. En dan was omdat er dus … mijn vader en moeder waren socalistisch, mijn vader werkte voor de vakbond en voor de partij van de arbeid, en het vrije volk, de krant. Dus wij hadden … er werd heel erg gekeken naar welke zenders aanmochten. Dat was met radio en met tv. En mijn vader zong ook nog wel eens in een klein koortje, van de VARA, op de zaterdag voor de radio, maar je dat moesten we horen natuurlijk.
4: Niet naar veel Bloem gekeken?
3: Jawel…!
[Gelach]

3: En ik ging ook altijd naar die uitzendingen later waar het opgenomen werd, met mijn vader natuurlijk. Want, ja, die kreeg altijd kaarten om als opvulling op de tribune te zijn. Dus moest ik er ook heen. Moest dan ook klappen en kreeg je wat te drinken…

I: Dus u was er bij bij de uitzendingen?

3: Bij de opnames, ja.

Vraag 7: Wat keken jullie vooral op televisie toen jullie hem voor het eerst kregen? (18:42)

2: We begonnen vroeger natuurlijk met kinderprogramma's. Tantie Hannie begon…

4: Ja, Tante Hannie.

2: En dan was er Dappere Dodo, en..

4: Pipo de Clown

2: En die handpoppetjes, hoe heette die ook alweer? Ook zo'n programma..

3: Poppenkast?

4: Pipo de Clown ken ik wel maar die niet.

3: Kukkeleku.

4: Kukkeleku.

1: Dikke Deur.

4: Dikke Deur ja.

6: Zwiebertje?

4: Nee, dat was later.

3: Ja dat was later.

4: Maar mijn ouders keken vooral, ja, heette dat toen ook al actualiteiten?

3: Ja, het journaal.

1: Maar je had ook geen uitgebreide.. dat je films had ofzo.

4: Nee.

1: Dat was pas veel later.

4: Veel later kwam Ivan Owens, enzo, maar dat was veel later.

3: En politieke programma's. Dan was mijn vader altijd, en dan is mijn qua lepel ingegooid, over, uhh, dat soort programma's. En actualiteiten.

6: Maar je had in de begin periode, had je op donderdag, ik weet niet zeker of het donderdag was, was er een toneelstuk. Elke week.

4: Oh dat zegt me niks.

6: En op dinsdag, ehh, was er bijvoorbeeld actualiteiten. Op woensdag werd er niet uitgezonden.

1: Nee, nee. Het was heel beperkt hoor.

2: En zaterdagavond waren de shows.

4: Ja, inderdaad. Met die karellen enzo.

3: Ja met die karellen… daar stond heel nederland voor klaar.

4: Maar dat was al wat later.

Vraag 8: Veranderde het televisie gebruik in de jaren daarna? En zo ja, hoe dan? (20:51)

4: Nee, het veranderde wel. Mijn vader moest steeds tegen de tv aan slaan anders deed hij het niet meer. Heel hard.

2: [Lachend] Aan de zijkant.

4: Aan de zijkant, ja. Bang, bang, en dan kreeg je alle sneeuw weg en konden we weer kijken. Dat was de eerste verandering. Dat heeft hij heel lang volgehouden.

2: En als het slecht weer was moest je de antenne op zolder de antenne bijstellen.

3: Oh ja, die antenne, die waaide ook nog wel eens om.

2: Stond er eentje halverwege de trap te roepen: 'links, links, rechts rechts!'

[Iedereen: 'oh jaa, ja ja']

3: En met storm dan had je ook trillende beelden! En dat je elkaar dan in de weg zat met die masten. Wij hadden acht van die masten staan! Dus die mensen zaten elkaar ook in de weg en dan werd hun andere even stiekem gedraaid, want dan had jij weer beter beeld.

1: Ja je had ook van die binnenkamer antennetjes. Een kastje met twee van die sprietjes er op.

4: Ja die heb je ook in caravans en campers enzo.

2: Maar dat kwam toen Nederland 2 erbij kwam. Dan kon je zo'n apart kastje erbij krijgen, met van die sprietjes, en later kon je zo'n ding aan je antenne er extra bij krijgen. Dan kon je Nederland 2 ontvangen.

3: Maar toen ik dus later, na dat die gekomen was, en ik ben… ik heb hem met m'n 16e gekocht… en toen ik 21 was, was ik getrouwd, en had ik een gezin en toen had ik ook geen inspraak meer hoor, over mijn tv.

I: Dat was nou mijn volgende vraag!

Vraag 9: Veranderde dit gebruik toen jullie zelf een gezin kregen? (24.09)

1: We hielden wel rekening met elkaar. Maar net als dat, met voetballen, ja daar moest wel een oplossing voor gezocht worden.

4: Nou de oplossing was [participant 1] keek voetbal!

2: Ja.

1: Ja, en [participant 2] ging bij de buurvrouw.

2: Ja. Dat deden we wel.

I: Jij ging wat anders kijken op die tv dan?

2: Ja. Dat deden we wel eens met de buren zo.

1: Ja ik deed het ook wel eens, als er iets was keek ik bij iemand anders voetballen. Daar waren wij wel soepel in.

4: Zij waren al een stuk ouder toen ik mijn eigen tv kreeg, want dat was in 76. Wij keken wel eigenlijk naar dezelfde programma's, van Zo Is't Toevallig Ook Nog Een Keer, enzo. Als wat heel erg 'in' was, zal ik maar zeggen, behalve het journaal natuurlijk, maar dan waren het leuke… 1 van de 8, dat soort dingen keken wij ook samen. En, ja, voetbal werd ook gekeken, maar dan las ik een boek, ofzo, dus. Of een puzzel. Maar mijn tv was een kleur, volgens mij.
3: Huh?
4: In 76?
2: Nee!
1: Was er toen al kleur?
2: Nee..!
4: Ik kan me niet herinneren dat ik een zwart/wit had.
3: Het was net de grens.
6: Met de kleuren televisie was het zo dat, dat weet ik absoluut zeker, dat de kleuren televisie werd gekocht door de gewone man. En de rijke mensen, laten we het zo even noemen, die kochten niks, en die bleven naar het zwart witte scherm kijken.
3: Toen hebben we wel perioden gekregen toen wij dus jong waren, met die 85 gulden schoon, dat was dan het inkomen van de arbeider, kon je amper een tv betalen. Dus toen kwam die periode van 10 procent salaris verhoging en dat mensen ook nieuwe fietsen kochten, en ook op afbetaling veel. Want toen kwam voor het eerst de afbetaling regelingen, dat ze een kleuren tv heel veel met afbetalen kochten.
6: Ik weet nog wel thuis bij ons verkochten we televisies. En dan nodigde we de dokter uit met z'n vrouw. De enige huisarts in [de stad]. En dan was het La Traviata op de televisie, prachtig mooie opera. Daar houden ze natuurlijk van, he. In kleur, en dat vonden ze prachtig. En de volgende keer was er weer iets moois, en dan werden ze weer uitgenodigd, want ze hadden nog steeds dat zwart-witte kastje. En dat was ook zo met de burgemeester het geval. Die kocht ook geen mooie kleuren tv. Maar overal zag je al kleuren televisie.
3: Maar bij de rijkere mensen niet.
6: Nee.
1: Nou het was een enorm hoog bedrag dat je voor een kleur tv moest betalen, in het begin. En ik weet dat de familie van [participant 2], die hadden allemaal een auto, en één, ome Piet en tante Sjaan, die hadden geen auto. Maar die hadden als eerste kleuren tv. Daar sprak de hele familie schande van.
[Gelach]
1: Ja zo werd er tegenaan gekeken.
4: Ik had een vriendje in Amsterdam, en die z'n vader was bedrijfsleider van de stofzuigerbeurs, en die verkochten de meeste televisies in Amsterdam, zelfs meer als de Bijenkorf, die verkochten toen ook. En die hadden dus een regeling met hun bank, een afspraak, om alle tv's die ze

verkochten, dat de mensen daar konden lenen. En daarom verkocht hij ze. In de Utrechtsestraat… of de Haremstraat zat 'ie, en dat was vlak bij de Jordaan. En die verkocht de televisies aan de lopende band. Allemaal met een regeling van de bank.

I: En toen jullie zelf kinderen kregen? Hoe gebruikten jullie de televisie toen?

1: Voor de kinderen, he, vaak.

I: Was er toen al meer keuze?

2: Ja.

1: Jawel, maar zo om zeven uur, he, vlak voor de kinderen naar bed gingen dan zaten de kindertjes daar op de bank, naast de moeders, en daar staat de televisie, en ik zat hier. En ik zat alleen maar daar te kijken, daar heb je de grootste schrik van, van die gezichtjes van de kinderen. Dat hele programmaatje natuurlijk dat interesseerde me niet zo erg. Vond het meer die uitdrukkingen-

2: Dat was Meneer de Uil was dat

1: Ja de Fabeltjeskrant.

4: Oh… maar was die er toen al?

2: Ja.

1: Ja.

4: Maar dan keken jullie kleuren tv?

1: Nee, nee-

2: Nee toen hadden we geen kleuren tv.

1: Nee wij hadden geen kleuren tv dat weet ik heel zeker. En de kinderen waren ook al een jaar of 4/5, dus dan hebben we het over 1980. Dan hadden wij echt nog geen kleuren tv.

4: Bij ons lag het anders. Wij, uhh, studeerde allebei 's avonds, en wij keken dan wel voor de kinderprogramma's en ik keek als het kon sport, maar anders niet. Ik moet- wij studeren allebei, en ja dan waren wij eigenlijk meer weekend kijkers als doordeweeks. We wilden, laten we zeggen, allebei blijven studeren zodat we ooit ook nog kleuren tv zouden kunnen gaan kopen. Die hadden we nog niet. Op die manier hebben we heel lang doorgewerkt, om het beter te krijgen.

6: Maar waar ik even mee zit, toen de televisie kwam, in het begin dus, dat zwart witte kastje, toen was het verenigingsleven … ging kapot. Dat ging kapot. Door de televisie. Ik zal een voorbeeld geven. In [mijn stad] had je vijf zangverenigingen, en dat waren geen kleintjes. En op een gegeven moment toen was er één. En de rest was opgehouden. En waarom? Omdat op die vaste avond dat het koor zong er een toneelstuk kwam. En dat wil ik zien. En die bedankte, en die bedankte, en die bedankte, en die bedankte, en daar ging het koor. En niet alleen met de zangkoren hoor, een heleboel verenigingen gingen er aan. En dat was de achterzijde van de televisie.

4: De achteruitgang van de vooruitgang.

6: Het verenigingsleven stortte in elkaar. Aan de lopende band gingen die verenigingen ten onder omdat er geen mensen waren want de televisie beheerste absoluut die dinsdag avond, je kon een

kanon afschieten, in [mijn stad]altijd al, maar met televisie zonder meer. Want er was geen mens meer die buiten liep. Echt niet.
5: Later is dat weer een beetje bijgetrokken.
6: Maar de televisie is dus in zoverre veranderd dat niet meer iedereen stomweg op die donderdag naar de televisie zit te kijken. Want, ho even, ik ben bij een club, en het is wel goed hoor.
3: Het is een rem op het sociale leven geweest.
5: Ja, absoluut.
4: Maar dat is weer veranderd toen je kon opnemen, want toen maakten het niet meer uit of je bij een vereniging was, ik heb jarenlang geklaverjast bijvoorbeeld, nou dan ging de VHS band er in, de knop ging aan en je ging klaverjassen. En je keek later die band terug. Of Betamax, ik weet niet.
6: Maar ook toen dat nog niet kon kwamen mensen er langzamerhand er ook van terug om iedere avond bewust naar die televisie te kijken.
4: Ja.
6: Maar niet zo sterk als nu. Nu neem je het inderdaad op.
3: Ja, wij werden gedwongen he..
6: Wat, om het op te nemen?
3: Nee, dat kon nog niet. Maar wij waren gedwongen om toch aan de school te wijden, he, studeren, dan ben je gedwongen om niet te kijken. En dan wordt je heel selectief. En tegenwoordig druk ik op het knopje en dan ga je gewoon andere tijden kijken. Hij maakte de leven uit, maar ook kon je zeggen 'nee alleen het hoog noodzakelijke of in het weekend of voetbal'.
6: Maar als je bijvoorbeeld een vervolg programma had he, met een detective die er was ofzo, ik heb op de tekenkamer gewerkt en iedere ochtend na dat dat programma op de televisie werd vertoond, werd er uitgebreid gediscussieerd over de televisie. En of Piet het nou gedaan had of Henk, of wie de boef was, enzovoort, en dan werd dat hele programma gediscussieerd. Zo'n invloed had de televisie op ons doen.
2: En als je dus niet had mogen kijken dan luisterde je heel goed wat ze zeiden want dan kon je toch mee kletsen.
5: Ja, ja, ja.
1: Ik vind wel, ten minste, uit mijn onderzoekingen dat je als jong, jonge mensen, dat die minder behoefte hadden aan de tv, omdat die het heel druk hadden met je gezin dat je tv gewoon op de tweede plank kwam. En ben je eenmaal in onze situatie, dat je nu dubbel gebruikt maakt van de tv als dat toen ik jong was en met een gezin begon. Wat je had er geen tijd voor, kijk Jelle ging studeren, ik dacht ik ga 's avonds extra werken dan kan ik het ook kopen. Dat was gewoon zo, je werkte gewoon veel over dus die tv werd niet zo veel gebuikt.
6: Maar dat is jullie ervaring dus ook, dat de televisie alles bepalend was.

3: Zelfs alle avonden werd er rekening mee gehouden.

1: Maar er was een hele goeie show op iets speciaals op tv. Ja als verenigingen zal jij op dat moment een uitvoering hebbben. Nou, je merkt het. Je merkt het.

6: Toon Hermans kwam op de televisie en niemand op straat. Uitgestorven.

4: Veel Kan ofzo.

2: 1 van de 8.

4: 1 van de 8.

5: Leuk, zaterdag 's avonds.

3: Dan was het uitgestorven. Amsterdam kon je gewoon over de straat gaan voetballen! Tja.

1: Het waren geen romantische avonden.

4: Nou ja dan moest je ook aan de lopende band zat je ook de volgende dag te vertellen wat jij aan hoeveel jij al wist en dat deed die ander ook. 'Oh ik had er acht', 'oh ik maar vier deze keer'. [Gelach]

4: Je ging zelf mee zitten doen. Dat lag allemaal op de band.

3: Dat was in het weekend.

4: Ja, zaterdag.

3: Dan konden wij dat ook zien, ja.

5: Maar ja, je heb nog wel van die mee-doen programma's. Zoals, 2-voor-12.

4: Ja.

5: Vind ik ook altijd leuk, om proberen om mee te doen.

4: Mes op Tafel.

5: Mes op Tafel. Ja.

4: Maar ja, zijn toch wel van andere orde dan die langs zien flitsen en dan onthouden.

5: Ja, tuurlijk, dat is geen kennis dan, he. Maar om proberen te onthouden, 10 stuks, valt nog niet mee.

3: En de familie zaten ze ook mee te doen. Wisten ze het niet meer.

Vraag 11: Waar staat jullie televisie nu? (38:02)

1: Verstopt achter een kast.

2: Achter de deur.

I: In de ..?

1: In de huiskamer. En hij hangt boven m'n bed. Voor de voetbal wedstrijden.

I: Dus jullie hebben twee televisies?

1: Ja.

2: Ja.

1: Ja dankzij het 45 jaar getrouwen he? Of 40 jaar getrouwen..

I: Toen kreeg je een televisie?

1: Nee, toen zei iedereen ‘wat wil je nou?’ dus ik zei ‘ja doe maar een envelop’. Toen gingen we tellen, toen zei ik nou daar konden we een mooie tv, kopen we daarvan. Want stel je staat voetballen te kijken op zo’n scherm. En dan ga je naar je slaapkamer, heb je zo’n scherm. Dus het was strijden wie kijkt nou… eh. Dus er was een groot scherm gekomen. Koste me niks, ik hield zelfs nog een paar centen over.
3: Ze hebben er wel voor moeten lijden!
1: Jaa.. 40 jaar bedoel je?
[Gelach]
3: Tis doorzetten!
4: Ik heb gisteren zes jaar geleden een aorta scheuring gekregen, en een van de handicaps die ik er toen aan over heb gehouden was dat ik heel slecht zag. Nou kwam dat mijn man heel goed uit, want toen lag ik nog in een revalidatie centrum en toen zei mijn man, die dacht bij zichzelf, ‘voordat mijn lotje naar huis komt, zorg ik dat ze wél kan kijken op de tv’. Dus die heeft in de kamer een hele grote tv gekocht. En inderdaad, het klopte, toen ik thuis kwam kon ik écht tv kijken. Nou zijn m’n ogen stukken vooruit gegaan, maar ja, maar hij is toch blij dat ‘ie toen die beslissing genomen heeft, en ik ook. En toen moest ‘ie van de kamer naar de slaapkamer.
3: Dus haar tv ging naar de slaapkamer, en hebben alles geruild. En later heb ik gezegd ‘ja maar die andere is ook niet zo groot en niet zo’n mooi beeld’ dus die grote is toen naar de slaapkamer gegaan want er was nog een grotere op de markt gekomen, en die was rond, dus die smoes ging ook weer op.
4: Nou kan ik het nóg beter zien!
3: Dus die is naar boven gegaan. En hebben we een hele grote ook nog aan de kinderen gegeven! Want wij hebben er, 4? En we gingen ook nog op de tablet kijken, tijdens het eten. Dan hoef je toch niet veel te missen.
I: Dan kan je in ieder geval voetbal kijken.
3: Ze mist niks hoor! Op je tablet kunnen wij gewoon, ja..
4: Ach weet je, je kan beter verslaafd zijn aan tv dan aan de kroeg, zeg ik maar. En wij kijken heel graag thrillers, enzo, dus het lukt vaak niet om te kijken.
3: Maar jou leven is beperkter geworden. Daardoor zijn wij allemaal series gaan kijken-
4: Spannende. Vooral Sweedse, Deense, Noordse series. Alles is super spannend. Bijvoorbeeld.
3: En onze provider is het meest bij ons in het dorp geweest want wij hebben alle kabels vernieuwd. Ook alles moest gekoppeld worden. Als jij in de slaapkamer kijkt, en dit moet opgenomen worden. Alles is gekoppeld. Dat is zo’n evolutie van de televisie. Dat als er iemand komt druk ik op het knopje, en hij staat stil. Dus je sociale level als mens, ze hoeven niet mee te zitten kijken, wat vroeger veel gebeurden als iemand binnenkwam.
5: Ja.

3: Dan had je geprekken en onderhand zat je zo, he. En nu is het: je zet hem stil, je druk op het knopje, of je druk op opnemen, en je bent klaar. Je kan kijken nu wanneer je wilt. Wij gaan s' morgens veel, in de ochtendjas komen we, met een kopje koffie, en dan kijken we de serie van de avond daar voren, volgen we. Je tv maakt het niet meer uit, wij bepalen de tv. Het is wel een grote stap.

Vraag 13: Wat voor programma's kijken jullie? (45:02)

4: Actualiteiten, nieuws en thrillers. En sport.

3: En alle sport!

4: Hij alles wat ronddraait.

3: Of het rent, beweegt, loopt, vliegt.

1: Thrillers, sport, en actualiteiten. En het journaal altijd, sowieso.

4: Ja, wij ook.

2: Ja en detectives, en mooie films ook.

4: Nee, wij meer thrillers.

3: Wij kijken haast geen films.

4: Soms. Ja soms als hij vijf sterren heeft.

3: Heel zelden.

4: Die zijn vaak heel laat en ik kan niet zo laat naar bed. Dus als ik dan lees en het spreekt me aan, en het heeft vijf sterren, dan nemen we het op en dan kijken we hem inderdaad 's ochtends in pajama. Want ik houd het niet vol om 's avonds twee uur tv te kijken.

3: Soms kijken we even de eerste vier of vijf minuten, van de series die we opgenomen hebben om weer het vervolg te kijken, omdat we vier of vijf series opnemen. En dan is het van 'oh ja die serie'. Ja, na vijf minuten weten we het weer, zitten we er in.

I: Dus jullie volgen wel echt series?

4: Ja, en meestal thrillers.

3: Veel scandinavisch.

4: En veel detectives. Scandinavische enzo.

1: Ja, die zijn ook de beste. Op het ogenblik.

4: Ja, vinden wij ook. Maar wij kijken eigenlijk nooit overdag of er moet in het weekend Max Verstappen zijn. Of Tour de France moet er zijn. Maar anders kijken we…ik kijk nooit overdag.

3: Ikke wel. Maar ook selectief want loop ik buiten met die koptelefoon om en dan hoor ik hoe ver ze zijn met de Tour de France, of ik kijk af en toe even hoe ver zijn ze. Dat staat ie gewoon de hele dag aan, maar dan kijken we om het hoekje.

I: En jullie? Ook overdag of ook allen maar 's savonds?

1: Als het heel erg slecht weer is en je hebt wat series opgenomen dan hebben we wel zoiets van, nou, dan ben je ook gauw klaar met werken, en dan zo er tussendoor. Of vaak met het middag eten, dat we eventjes een uurtje…

I: En volgen jullie dan ook series?

2: Ja. Ja.

1: Ja, die thriller series, he.

2: Maar een goeie cowboy film of weet ik veel vinden wij ook schitterend!

1: Ja maar die zie je zo weinig.

2: Ja.

3: Rode Rugzak zie je nooit meer!

Vraag 14: Maken jullie gebruik van andere schermen/technologieën om televisie te kijken? Denk aan Netflix, iPad, computer, uitzendinggemist.nl, of Youtube. (48:07)

2: iPad. Uitzendinggemist. Youtube.

4: Nou de computer gebruiken wij alleen maar als we vergeten te zijn iets op te nemen, en dan is dat al een kwartier aan de gang, en dan nemen we het gauw op maar dan wil ik het eerste kwartier wel zien. En dat moet ik naar, uhh…

I: Uitzendinggemist?

4: Nee… NPO Start. Dat is dan van gisteren bijvoorbeeld. Nou dan kijken we wel samen op de desktop het begin van die aflevering. En dan kijken we hem weer af in de kamer! Op het grote scherm. Ja, want als je het eerste kwartier gemist hebt en het is heel spannend, dat is jammer.

3: Of iets wat je niet terug kan kijken. Dat kan je dan op de computer terugkijken. Want dan hebben we een deel gemist om een of andere iets, en dan heb je tegenwoordig behoorlijke schermen die zijn nog groter als dat wij mee begonnen zijn, dan ga je daar kijken.

4: Alleen als we dan iets missen. Netflix niet, en Videoland niet, en we hebben zo veel films op Ziggo. Nou, die kijken we al amper. Ik vind Dikte bijvoorbeeld een hele mooie serie, nou die staat daar dan ook bij dus dan ga ik weer eens Dikte kijken.

1: Nou ik heb geen behoefte aan al die digitale rompstomp.

2: Ik zorg dat het op de televisie komt. En Hans kijkt er gewoon naar. Wij hebben gewoon de Netflix. En mijn zoon heeft Netflix…

I: Oh jullie gebruiken het van hem?

2: Ja want als de kleinkinderen bij ons komen dan kan ik Netflix …

4: En als die kinderen er niet zijn kan je ook Netflixen!

I: Gebruiken jullie het zelf dus ook?

2: Ja. Er zitten hele mooie series - toen die van Elizabeth hebben we gezien. Allemaal dat soort …

3: Romantische. Van die Engelse romantische koningshuizen.

1: De Bridge had ‘ie toen ook geloof ik.

4: Waar we toen geweest waren, Mr Selfridge, hebben we ook gekeken.
3: En we hebben enkele keren per jaar als het eind van de eredivisie is, en dat is dan heel spannend, dan koop ik wel eens voor een paar euro dat ik een wedstrijd kan kijken. Maar ik wil geen abonnement hebben want ik vind dat het veel te duur is, en ik vind dat er een te grote macht is van dat soort mensen. Dus dan ga ik niet naar voetbal kijken. In principe.
4: Je hebt geen betaald voetbal.
3: Maar als ik echt veel ouder wordt en ik raak gehandicapt geloof ik dat ik dat wel doe. Dan ga ik niet meer bij FC Emmen in de kou zitten! Bij oude mensen met een handicap vind ik dat heel normaal, dat die dat zouden doen. Want ik heb ooit in een bijstandcommissie gezeten, en ik denk dat er nog heel wat mensen het gewoon niet kunnen opbrengen. Dus echt een hoop dingen missen omdat ze niet kunnen. En ze worden wel natuurlijk daardoor, door televisie in de omgeving willen ze-
4: Mee blijven, bij blijven
3: -Mee blijven. Want wij hebben daar eigenlijk ook wel recht op. Die hebben dan heel veel problemen, want die hebben dan al veel problemen, maar daardoor komen ze in nog grotere problemen.
I: En jullie zeiden al dat jullie het ook op een tablet keken?
3: Ja.
I: En doen jullie ook dat soort dingen?
2: Ik kijk ook op de tablet, soms zit hij iets specifieks te kijken, of hij zit te lezen dan wil ik de grote televisie niet aan doen. Dan doe ik mn oortjes in en dan kijk ik lekker op m'n tablet. Serie of een dingetje wat ik wil zien.
I: En heb je daar dan ook op Netflix?
2: Dat kan op Netflix, of op andere …
1: Maar Gerda presteert het ook om een tv programma kijkt, dan heb ze ook de iPad nog op der schoot zitten.
[Gelach]
1: Dan zal ik niet zeggen wat ik denk op dat moment, dat raad je wel.
4: Maar dan kijkt ze niet hetzelfde maar doet ze wat anders?
1: Ja.
4: Oh.
3: Ik doe er wel een drie op m'n schoot! Dan wil ik alle drie de wedstrijden zien. Ik zet ze gewoon neer allemaal.
6: Ik denk dat ik een afwijkende mening hebt.
5: Dat denk ik ook!
6: En ik denk dat ik weet hoe dat komt.
I: Maar jij mag het morgen vertellen!

6: Ja maar ik vind het wel belangrijk om nu al te vertellen. De televisie is zo'n beetje in 1953 begonnen. En bij ons thuis hadden we een winkel en verkochten we radio's en dus ook televisies, toen ze kwamen. En dan werd er in de voorkamer- wij hadden twee kamers, en dat werd er in de voorste woonkamer stond onze televisie.
5: In de nette kamer was dat?
6: Dat was de nette kamer. En we hadden ook nog een achterkamer, en daar werd ook een televisie in gezet. En daar kwam het hele dorp kijken naar de voetbalwedstrijd. En mijn vader zat natuurlijk in de mooie kamer, op de eerste rij. En wij, de jongens, en dan was ik vooral de klos, die zaten in de achterkamer. Dan waren nog televisies die op een gegeven moment stropdassen lieten zien, ik weet niet of dat jullie weten wat dat is?
4: Nee.
6: Dan loopt dat beeld er af.
1: Oh ja.
6: Stropdas. Dan kreeg je stropdassen. "Hij doet 't niet!" en dan moesten wij achter die televisie, 'welke knop was dat ook al weer, de bovenste of de.. nou even kijken, nee verkeerd'. En dan moest je draaien en dan stropdassen weg! Want er moest natuurlijk geen doelpunt vallen..
3: Dan was je hem kwijt!
4: Dan was je te laat!
6: Dan waren wij te laat, en dan hadden ze de […] er in, want dat werd praktisch gesproken nooit herhaald, toen der tijd. Dus wij kregen min of meer een hekel aan de televisie. Kan je het je voorstellen? Was er weer iets wat we moesten zien, en dan konden wij weer aan dat toestel zitten klojo-en om hem weer aan de gang te krijgen. Dus de televisie was niet zo zeer een geweldige gebeuren, maar meer een beetje ergernis van onze kant. En ik ben dat nooit kwijt geraakt. Als [participant 5] weg is, naar de vrouwenbond, dan komt de televisie- of er moet voetballen zijn, dat is de uitzondering, maar dan komt de televisie niet aan. Dan zet ik de radio aan, met een DVD of een CD er op. En dan zit ik heerlijk naar de muziek te luisteren. En dan heb ik helemaal geen behoefte aan dat scherm.
5: Gelukkig maar eens per maand dat ik weg ben, he.
6: Nee, nee. Ook al zou het eens per week zijn.
5: Nee das waar, je heb hem heel vaak niet aan.
6: En ik wil niet met zekerheid zeggen dat dat allemaal komt door vroeger, maar ik denk wel dat dat invloed heeft.
5: Ja dat zal wel, jullie waren gewoon aan het werk gezet.

Vraag 15: Vinden jullie dat televisie, nu of vroeger, ooit als huishoudelijk medium heeft gefunctioneerd? (56:31)

1: Ja ik denk wel … ik weet wel dat wij getrouwd waren, in 1970, en nou ja toen ging die inrichten, en wij hadden geld voor de inrichting, wij hadden geen geld voor allerlei tuttels en fruttels, zoals wasmachines en dergelijke. Dus wij hadden een oude radio gekregen van oma, echt zo'n Philips draaiknoppen ding, zo'n ding. En een platenspeler, en wij hadden een televisie. En toen heb Gerda, die kocht toen de centjes die we kregen van onze bruiloft kochten we voor 100 euro een tweedehands tv-tje. En een rol plakplastic gekocht en heb ze alles heel nauwkeurig beplakt. Toen hadden we eenmaal een installatie staan, helemaal wit. En dat viel gewoon op in het huis.

6: In de woonkamer?

1: In de woonmaker. Ja, ja. Dus dat vonden wij toch wel belangrijk.

2: En later kwam hij bij ons gewoon pas in de slaapkamer. Want ik kon natuurlijk niet de hele avond in de kamer zitten, na het ongeluk, dus ik heb gewoon in de slaapkamer in bed keek ik televisie.

5: Maar dat hoort ook nog onder huishoudelijk, denk ik.

I: En vinden jullie dat dat nu nog is?

1: Nou ik verstop het nou een klein beetje. Alhoewel, met het medium bedoel je ook waarschijnlijk de radio?

I: Nee, echt alleen maar de televisie.

1: Ja tegenwoordig verstoppen we hem achter een kastje. Want wij vinden dat te prominent aanwezig is.

2: Ja. Ik vind een televisiescherm in de huiskamer lelijk.

4: En wij vinden het prima.

1: Maar wij hebben een ander huis. Een hele andere inrichting.

I: Maar hebben jullie ooit wel eens dat jullie in de trein zitten, of in het vliegtuig ofzo, en dat je dan op je tablet iets kijkt? Dat je buiten je huis ook televisie kijkt? Of blijft het altijd wel binnen het huis?

1: Van mij wel.

4: Wij gaan nooit meer met de trein. Alleen maar met de auto.

3: Maar wij hebben een huis waar een grote kamer, waar we aan een grote tafel zitten. En ook als er mensen binnen lopen dan zitten wij aan die grote tafel, en we hebben onze hoek waar onze tv zit, daar zitten we meestal niet met mensen, een enkele keer, maar dan gaat hij niet aan. Maar wij gaan echt daar zitten om tv te kijken.

4: Wij hebben een tv hoek, ja.

3: Wij gaan echt voor de tv zitten. We hebben ook echt een stoel .. met knopjes, net als zij, dan zitten we bij de tv. Maar we zitten bijna altijd aan de grote tafel overdag, met de krant. Das ook echt waar je alle kranten op uit kan leggen. Een cafe-achtige tafel.

2: Ja van de zomer toen het zo bloed en bloedheet was, hebben we ook voor wel eens onder de overkapping dat je daar even nieuws of weet ik wat op je tablet…Dan pak je hem even
5: Ja, dat heb ik ook wel eens hier buiten gedaan.

[Einde]

Appendix 2.1 - Interview 2

Datum: 10.11.2018

Participanten: 5, 6

Vraag 1: Wanneer en waar zijn jullie geboren, waar woonden jullie toen je familie voor het eerst een televisie kreeg?

Transcriptie weerhouden voor anonimisering redenen.

Vraag 2: Hoe oud was je toen jullie een televisie kregen?

5: Ik denk, want ik zei eerst 16, maar het zal wel 18 geweest zijn. 17/18, he?

6: Ja…

5: Jij was al in mijn leven.

6: Ik was bij jullie thuis-

5: Dus het moet 17 geweest zijn. 18. 18 jaar.

6: 18.

5: Het was al in de zomer geloof ik. 18.

6: En bij ons in de buurt van 45, 1945, 1955. Ik ben van 38 dus was 15, 17, zo ongeveer. 16, 17.

Vraag 3: Wat is je aller vroegste televisie herinnering?

5: Ik vind het heel moeilijk.

I: Dat begrijp ik wel.

5: Wat ik heel erg leuk vond waren altijd toneelstukken, en film, Jane Eyre, bijvoorbeeld van, uhh, ja hoe heette zij? Charlotte Bronté ofzo. Schitterend vond ik dat. Dan had ik m'n vriendinnen er nog voor uitgenodigd. En toen was mijn vader zo aardig, die wilden altijd vroeg naar bed, en die zei dan om half 10 van 'ja, jongens, nou is het tijd. We gaan naar boven. Uit die televisie.' maar toen hebben we hem toch wel om kunnen praten met z'n alle, van 'mag die nou even aan blijven, dan ga jij dan maar vast naar bed' want hij moest ook heel vroeg uit 's morgens. Daarom.

6: Ja.

5: Je allereerste herinnering.

6: Ik zou het niet weten.

I: Wat kan je dan nog allemaal herinneren van je vroege ervaringen met televisie?

6: Nou ja, wat ik gister eigenlijk al vertelde, dan wij dan de achterkamer de mensen… moest zorgen dat de televisie op z'n kanaal bleef.

I: Ja. Terwijl de rest allemaal lekker voetbal zat te kijken.

6: Nou ja, dat was dan ook wel voetballen, en m'n moeder was hartstikke druk met een kopje thee en koffie en weet ik wat.

5: Maar dat was ook voor de verkoop, he?
6: Ja.
I: Moesten mensen betalen om daar te kijken?
6: Nee. Nee, nee, nee. Dat kon je niet maken natuurlijk, he.
5: Nee want dan kopen ze hem zo als niet, he. Eerst drie keer gratis thee drinken, en dan kunnen we hem wel bij Visser kopen. Op die manier.

Vraag 4: Hoe werd de televisie geïntroduceerd in jullie omgeving in de tijd dat jullie, of mensen in jullie omgeving, hem kregen? Denk aan advertenties rondom het televisietoestel en hoe er over gepraat werd.
5: 'Nou heb jij al televisie' 'Nee' 'Nee, die heeft ook nog geen televisie' maar iedereen zat te popellen om hem te kopen, eigenlijk he? Het geld natuurlijk was dan natuurlijk een beetje de zaak nog wat het tegenhield. Maar eigenlijk wilde de meeste mensen wel graag televisie.
6: Het was een wonderbaarlijke uitvinding, he?
5: Ja.
6: Je kon het rechtstreeks in je huiskamer volgen. Als je er goed over nadenkt.
5: Ja. En toch nieuws enzo.
6: Het is toch fantastisch dat er in America, uhh, Trump voor de televisie komt en dat ik hier in m'n luie stoel zit en zeg 'man, je bent hartstikke gek'.
5: Ja wij zitten hem altijd uit te schelden, enzo.
[Gelach]
5: 'T is ook lekker he.
6: Tis ook een wonder, he.
5: Wat een gekke bek heeft 'ie die man dan. 'Wat een lelijke vent', zo zit ik dan altijd een beetje. Maar misschien wordt het wel een hele aardige man als je hem goed leert kennen, je weet het niet.
I: Maar het was dus een positief iets wel?
5: Ja.
6: Nieuwsgierig.
5: Nieuwsgierig erna, ja.
6: Nieuwsgierig. En als je, bijvoorbeeld, een belangrijke uitzending had dan stonden er dromme mensen voor de etalage van radiozaken naar dat beeldje te kijken. Het was een sensatie. Zonder meer.
5: Ja, zo zou je het kunnen noemen, he?
6: Ja, het was gewoon een sensatie.
5: Mensen waren ook altijd thuis eigenlijk, he. Of werken of thuis in de weekenden. Nou dan was het toch prachtig om die dingen te zien. Al die shows die ze dan gaven. Je hoefde niet meer weg.

6: Nee. En as je dat beeld en de keuze mogelijkheden afzet tegen dit moment is het natuurlijk een lachertje, he. Één zender en drie keer in de week werd er uitgezonden in de begin jaren. En voor de kinderen was er op woensdag middag en op zaterdag middag. Dus dan zat er bij ons thuis ook hartstikke vol met kinderen van de straat.

I: Die kwamen allemaal bij jullie kijken?

6: Kwamen allemaal bij ons kijken.

5: Maar die meer zenders hebben niet meer plezier gebracht. Nee.

6: Nee, maar wel meer keuze mogelijk.

5: Wel dat wel.

6: Want er zijn bepaalde programma en die moet je dan, uhh, op België of Duitsland zien als je dat wil.

5: Je zou het nu niet meer kunnen. Maar toen waren we met één hartstikke tevreden, was het geweldig. Was zo al een feest.

6: En, er was nog iets, elke omroep vereniging had een uitzendavond. Dus stel even de AVRO. Die zond uit. Als de AVRO een uitzendavond had dan begon de televisie om zeven uur. En die begonnen met de tune van de AVRO en dat waren rollende golven het strand op.

5: Oh ja. Ja.

6: En dan kwam de omroepster in beeld, 'goeie avond dames en heren. U kijkt naar de AVRO'. Die zuilen die er waren, die zijn er nu nog hoor maar die zijn niet meer aanwezig, maar de zuilen die er toen waren, waren hevig en heftig. Want je keek niet naar de VARA als je, uhh, streng christelijk opgevoed was. Dan keek je niet naar die rooies.

5: Ja zo zeiden ze dat ook, ja.

6: En omgekeerd. En dus iedereen keer- het was ook vliegen afhangen door de omroep vereniging wie het beste programma presenteerde. En dan om 11 uur, half 11, dan was het toneelstuk afgelopen, dan kwam de dagsluiting. Van een pastoor, of van een dominee, of van Simon Carmiggelt bij de VARA.

5: Ja, die was ook altijd leuk.

6: Om maar even bij Simon Carmiggelt te blijven, die las dan een verhaaltje voor uit een van z'n boekjes-

5: Hartstikke leuk.

6: Hartstikke leuk. En dan welterusten, en dan de televisie ging uit. Dan was het half 11 en dan was het afgelopen.

I: Dus mochten jullie dan bepaalde programma's dan ook niet kijken? Van jullie ouders?

5: Nou, mijn vader wou liever niet dat ik naar de VARA keek. En als hij thuiskwam kwam hij binnen, dan was dat met de radio en dan zei hij 'oh, ik hoor al wie er thuis is'.

I: Dus jij deed het eigenlijk wel?

5: Ja, want ik vond die liedjes leuker. Van de VARA. Kon je lekker meezingen. Dat vond ik gewoon allemaal leuker, weet je wel. Maar dat begreep hij niet zo goed hoor.
6: Nee, dat begreep hij niet zo goed want dat waren de rooie, en die hebben geprobeerd om de koning te, uhh, staatsgreep te plegen. Met Thorbecke ofzo, weet ik niet precies meer. Maar dat was dus ook de rooie die dat hebben geprobeerd. En ja, dan moet je niet bij koningsgezinnen aankomen, he. Dus dat was een politieke lading. De waren ook mensen die consequent niet naar bepaalde programma's keken.
5: Maar dat is nog zo natuurlijk. Minder.
6: Ja, maar dat is wel een stuk minder geworden, hoor. Die verzuiling was vrij pittig. Daar werd wel naar gekeken. Welke zender is er vanavond, wie presenteert er vanavond. En dan werd er-nou mondjes matig gekeken, of alleen naar het journaal. Dus men hield zich wel aan die zuiling vast.

Vraag 5: Waar stond jullie televisie? Als jullie er zelf geen hadden, waar keken jullie televisie? (09:53)
5: In de kamer. In de voorkamer.
6: Bij ons ook in de voorkamer.
I: En de voorkamer is gewoon de huiskamer?
5: Nou, de prongkamer eigenlijk, want we woonden in de woonkeuken.
6: In de keuken ja.
5: En 's avonds gingen we gezellig naar de kamer. Beetje netjes was m'n moeder wel.

Vraag 6: Hoe werd de televisie gebruikt toen jullie, of mensen in jullie omgeving, hem voor het eerst kregen? (10.25)
I: Dus jullie gingen wel echt er voor zitten?
6: Ja.
5: Ja, want als je om half 11 ging zitten 's avonds was 't gebeurd, dus je moest wel om zeven uur wel een beetje al op tijd gaan zitten.
I: En je had hem niet als achtergrond aan?
6: Nee
5: Nee, toen nog niet.
6: Het hele huishouden werd min of meer-
5: Der omheen gebouwd.
6: Afgericht wanneer de televisie begon. Als je van een toneelstuk hield, dan zorgde je wel dat je natuurlijk het moment dat het doek opging dat je voor de televisie zat. Dat je niks miste. Of een film. Dus de televisie ging het leven in een gezin bepalen.
5: Ja, dat was wel heel erg. Zo leuk vonden we het eigenlijk allemaal, he? Op tijd kijken, zitten.

6: Ja.

I: Iedereen was er dus wel mee eens, dat dat OK was, en leuk was?

5: Ja. Ja.

Vraag 7: Wat keken jullie vooral op televisie toen jullie hem voor het eerst kregen? (11:23)

5: Nou ik denk zowat van alles.

I: Wat voor type programma's?

6: Wat er kwam.

5: Ja, wat er kwam.

6: Wat er op kwam werd, uhh- want dat was nog niet eens elke avond in het begin. Later natuurlijk werd het wel elke avond. Maar om half 11, 11 uur was het afgelopen.

5: En heel in 't begin weet je niet wat programma's inhouden dus je kijkt gewoon overal naar. En op een gegeven moment ga je selecteren uiteraard.

6: En je vond alles mooi, he? Want we waren niks gewent

5: Nee.

Vraag 8: Veranderde het televisie gebruik in de jaren daarna? En zo ja, hoe dan? (12:05)

5: Ja, het werd wel wat geselecteerde, he? En zomer's naar buiten, enzo.

6: Om een voorbeeld geven, wat ik gister ook vertelde, dat dan de dokter en z'n vrouw dan uitgenodigd werden, de huisarts in Vreeswijk, dan hadden wij dus geen televisie kijken. Nee, want-

5: De verkoop ging wel voor.

6: De verkoop ging voor. Maar dan had je dus een grote uitvoering van La Traviata, dat herinner ik me nog, en dan duurde dan drie uur.

5: Zo, ja. Wie had daar tijd voor.

I: En zij gingen dan drie uur gewoon zitten?

6: Ja. En dan konden wij geen televisie kijken.

5: Maar dat was meer commercie, he, dus.

6: Er moest natuurlijk de televisie in de huiskamer gedumpt worden, he. Daar komt het wel een beetje op neer.

Vraag 9: Veranderde dit gebruik toen jullie zelf een gezin kregen? (13:12)

5: Nou-

6: We hadden geen televisie.

5: Toen hadden we weer geen televisie een poosje.

I: Oh, OK.

5: Van armoede, he. 'T is maar hoe je het zegt. Maar eerst moet hij even verdient worden, he.

6: Om een voorbeeld te noemen, uhh, Anneke is geboren op een donderdag.

5: Ja.

6: En op woensdag voor de geboorte voetbalde Feijenoord-

5: Benfica.

6: Tegen Benfica.

5: Dat is de enige die ik onthouden heb.

6: Wij hadden geen televisie. Wij zijn bij mijn ouders geweest om te kijken naar de wedstrijd van Feijenoord-Benfica.

I: Deden jullie dat vaker, dat jullie bij andere mensen gingen kijken?

5: Ja.

6: Ja.

I: Bij wie?

6: Bij de buren, uhh, van Wim Sufrijn. Een stukje verderop, de Alderberg.

5: Ja, daar gingen we ook wel.

6: Daar gingen we ook kijken naar het voetballen. Dus als iemand er was die een televisie had dan zei 'ie 'nou kom maar bij ons hoor, dan mag je bij ons wel komen kijken'.

5: Ja.

I: En dat was voornamelijk voor voetbal, sport?

6: Ja, voornamelijk voetballen.

I: Niet voor programma's?

5: Nee.

6: Niet voor een gewoon programma hoor, er moest echt een speciaal programma zijn. En toen, uhh, die wedstrijd eindigde geloof ik in nul-nul.

5: Één-één dacht ik.

6: Of één-één, kan ook. En toen 's nachts begonnen de weeën en Anneke werd 's middags geboren, de volgende dag.

5: En kort daarna hadden we wel televisie, volgens mij.

6: Ja, ik weet niet of dat zo kort er na al was, maar op een gegeven moment hadden we dus al Anneke in ieder geval, toen hebben we ook een tweedehands televisietje gekocht.

5: Thuis bij jullie waarschijnlijk.

6: Ja, denk 't wel. Met een kastje er op en Nederland2 kon je ontvangen. Nou dat was helemaal een wonder.

I: En hoe ging dat dan met jullie kinderen die televisie keken?

5: Toen konden ze nog niet echt televisie kijken.

I: Nee, maar stel ze zijn wat ouder?

5: Ja, woensdag 's middags ook.

I: Dat was nog steeds?

5: Ja dat is heel lang zo geweest.

6: Woensdag middag, zaterdag middag en 's avonds naar de Fabeltjeskrant.

5: Ja, en dan gingen ze naar bed. Geweldig moment.

I: Dat vonden ze allemaal heel leuk natuurlijk.

5: Ja, heel leuk.

6: Dat was dan een knipoog van de uil. 'Oogjes toe' of zo iets dergelijks. En dan gingen ze naar boven, gingen ze naar bed.

I: Was dat elke avond dan?

6: Elke avond.

5: Ja, ik denk het wel, ja.

6: Toen was het wel elke avond televisie. De reden dat het niet elke avond uitgezonden werd in het begin was dat televisie hartstikke duur was. Koste heel veel geld om een, uhh, een productie te maken, en het spul de lucht in te krijgen en noem maar op.

Vraag 10: Waren er belangrijke ontwikkelingen, zoals beleid veranderingen of introductie van nieuwe apparatuur, rondom het medium televisie die bij jullie een impact hadden in hoe jullie de televisie gebruikten? (16:20)

5: Nou de kleuren tv, dat vonden we allemaal mooi.

6: Ja dat was fantastisch.

5: Dat was heel erg apart.

6: Nederland heeft voor de gas opbrengsten de kleurentelevisie's gekocht.

I: Maar heeft dat ook jullie gedrag rond de televisie veranderd? Gingen jullie er vaker voorzitten bijvoorbeeld?

5: Nou dat denk ik niet. Geloof het niet. We zaten al vaak.

6: Ik kan me niet herinneren dat er ontwikkelingen waren waardoor je zei 'nou ga ik meer naar de televisie zitten kijken', die ontwikkeling heb je denk ik nu sterker dan toen. Omdat je nu WIFI heb en Netflix en weet ik waar je allemaal op kan zitten. Dus je heb veel meer keuze, dus je kan zeggen 'ik ga niet per se naar Nederland 1, 2, of 3 kijken, dat interesseert me niets, die programma's vind ik niets, maar ik ga zelf naar Netflix en een serie pakken'.

5: Die kans is nu volop, he?

Vraag 11: Waar staat jullie televisie nu? (17:34)

5: Die hangt aan de muur.

I: In de woonkamer, he?

6: Ja.

I: En jullie hebben er nog een?

5: Ja, ja we hebben er boven nog een staan.

6: Op de slaapkamer.

5: Kijken we haast nooit meer.

6: Nee, nooit meer. We hebben dat… de iPad gebruiken we voor…

5: Nou series van de dag ervoor of een programma van de dag ervoor.

I: Dat kijk je op de iPad?

5: Kijk heel vaak op de iPad. 's Middags heb ik Pauw-

6: Of, en nou kom ik nog even terug op mijn voetbal associatie, he. Van de week heb ik het eerste gedeelte van de voetbal wedstrijd op de iPad gezien omdat het programma waar mama naar wilden kijken nog niet klaar was.

5: Kunst en Kitsch.

6: Dat gebeurd vaak.

5: Dat gaat heel harmonieus, als ik m'n zin krijg.

[Gelach]

5: Nee hoor, grapje. Want ik kan altijd uitwijken naar boven, he? Ga gewoon boven zitten, als het moet.

I: Ja, dus zo doen jullie het? Als de een iets wilt kijken gaat de ander-

5: Ja of de iPad of-

6: Maar boven kijken is eigenlijk tot 't minimum beperkt. Dat doen we niet meer.

5: Ik heb het wel een poos gedaan.

6: Op de iPad, één oortje in, is genoeg.

I: Waarom is dat dan nu zo, dat het boven minder is?

6: Omdat de iPad het ook doet.

5: Ja.

6: Dan kunnen we het prima zien.

Vraag 12: Hoe gebruiken jullie je televisie toestel nu? (19.05)

6: Selectief.

5: Zo zou je het kunnen noemen, ja.

6: Als er iets is wat we willen zien zetten we hem aan.

5: Als is het, uhh, al is er iets van de regering ofzo, dan zetten we hem op 24, he?

6: Nee, 502.

5: 502, ja. Voor debatten ofzo, als er iets spannends is dan doen we hem gerust overdag aan.

I: En kijken jullie ook wel eens iets omdat, bijvoorbeeld, vrienden het kijken, dat je die sociale contacten behoudt?

5: Nou dat is dan misschien een detective, dat tegenwoordig-

6: Ja, omdat we hem zelf ook mooi vinden.

5: The Lawyer ofzo. Of Sandhem over een eiland in Zweden. Dat vond ik ook een hele mooie serie. Prachtig in de natuur en een beetje normale detective. We zitten nou naar The Lawyer te kijken en die zijn zo verrot als je, uhh, als appels die al zeven weken verrot zijn. Zo slecht zijn die mensen allemaal, maar het is wel een beetje spannend hoor. Dus die volgen we, en dat hebben we dan gehoord van Ellie. Die is er helemaal gek op. Dus dat zou dan de overeenkomst zijn, maar verder eigenlijk niet. Iedereen kijkt wel- want dat krijg je altijd weer van welles nietes en niet leuk en 'ohh nee daar kijken wij niet naar'. Weet je, zo.

I: En hebben jullie ooit de televisie op de achtergrond aan, ofzo?

6: Nee.

5: Nou dat is zelden. Of hij staat nog op de laatste vijf minuten, bijvoorbeeld, van Max, kijk ik ook 's avonds wel eens naar, das ook zo'n moment dat je denkt 'wat moet ik nou nog gaan doen?' en dan loop ik de keuken in en uit. Dus dat is een beetje achtergrond achtig, zou je kunnen zeggen.

I: Dus alleen maar af en toe?

5: Alleen maar af en toe, ja.

6: Maar dat is heel weinig.

5: Heel weinig, eigenlijk.

6: Bovendien, het staat uitgebreid in de krant wat er op televisie komt. Van alle 36 netten die we hebben. Of we hebben, wij hebben dan nog een gids, een radio-televisie gids. Dus je kan zeer selectief kijken. Je kan ook nog opnemen.

5: Dat doen we ook wel eens

I: Ja maken jullie daar gebruik van?

6: Ja.

5: Ja.

6: En dan, zoals vanavond, komt die detective serie, jij bent er niet-

5: Nee, maar ik ben om half negen weer terug.

6: Ja, nou ja, dan wordt je er ook iedere keer weer afgeroepen, vanwege Sint Maarten. Dus dan nemen we hem op.

5: Ja. Daar maken we gebruik van.

Vraag 13: Wat voor programma's kijken jullie? (21:56)

5: Sport en spel.

6: Quizzen.

5: Quizzen, zeg maar. Daar doen we eigenlijk altijd aan mee. Mes op Tafel, zulke dingen.

I: Nieuws, actualiteiten?

5: Ja, nieuws altijd.

6: Ja, één keer op een avond meestal, hoor.

5: Nieuwsuur op het ogenblik weinig, want dan hebben we het wel gehad met iedereen die herhalingen, 100 keer die Trump, weet je wel. Die Amerikaanse humor allemaal, zo al helemaal niks, maar goed. Dat is mijn mening.
I: En dingen als series?
5: Nee, niet meer.
6: Nou, weinig. Weinig.
5: Er is geen serie meer geloof ik.
6: Ja die detective dan.
5: Ja, nou, das eens per week. Maar je heb ook dingen gehad die iedere avond waren, dat doen we eigenlijk helemaal niet meer.
6: Nee joh.
5: Goede Tijden Slechte Tijden al heel lang niet meer. Dat was ook meer om uit te rusten, 's avonds. Daar vind ik televisie nog wel leuk voor.
I: Dan hoef je niet na te denken, zeg maar?
5: Nee.

Vraag 14: Maken jullie gebruik van andere schermen/technologieën om televisie te kijken? Denk aan Netflix, iPad, computer, uitzendinggemist.nl, of Youtube. (23:19)
6: Ja, de iPad.
I: En verder doen jullie niks van Netflix, dat hebben jullie niet eens?
5: Nee, nee.
6: Die hebben we niet.
5: We vinden het genoeg zo.
I: En nooit uitzendinggemist ofzo?
6: Jawel.
5: Ja, Youtube.
6: Ook een programma wat we niet gezien hebben dat we toch even terug willen zien. Dat kijken we dat op de iPad.
I: En kijken jullie dat ooit op de computer? Of op je telefoon?
6: Nee. Nooit. Nee. Televisie op de computer? Nee. Geloof niet eens dat het kan bij mij, op m'n computer.
5: We hebben het wel eens geprobeerd geloof ik, maar waarom zou je het daar kijken als het hier in het groot hangt?

Vraag 15: Vinden jullie dat televisie, nu of vroeger, ooit als huishoudelijk medium heeft gefunctioneerd? (24:10)
5: Ja ik vind het nog steeds zo'n moeilijke vraag, rarige vraag.

I: Is het ook. Toch moet ik het vragen.

5: Nou, hij hoort er helemaal bij. Dat vind ik dus wel. Ik zou niet graag, geef het eerlijk toe, zonder televisie doen. En ook niet zonder afwasmachine, en zo zijn er zo veel dingen. Dus misschien dat je er zo dan wel kan..

I: En jullie kijken dus nooit buiten het huis?

5: Nee.

6: Nee.

5: Ik heb het iPadje van de zomer een paar keer naar buiten gebracht maar dan vond ik het weer te licht en m'n ogen waren ook niet zo heel erg lekker dus ik dacht 'weg. Ga jij maar lekker naar binnen weer'. Hij liep zelf naar binnen, want dat kan die he.

I: Dus jullie vinden wel dat het plekje van de tv wel in het huishouden is?

5: Ja, vind ik wel. Omdat we geen andere kamer ervoor hebben.

6: Hij hoort er bij.

5: Ja. Als we een andere kamer hadden gingen we dat doen misschien maar dat doen we dus denk ik niet want ik kan dus naar boven, maar ik ga niet naar boven want ik vind je bent maar samen in een huis en de ene zit hier en de ander zit boven, en nou hup 'weltrusten' of je valt in slaap en je ziet elkaar niet meer. Nee, ik vind het…

6: Ja, maar als je een specifiek programma wilt kijken waar de ander geen enkele interesse in heeft-

5: Ja dan kan het wel.

6: Dan is het hartstikke makkelijk om te zeggen 'ik ga naar de televisie kamer'.

5: Tuurlijk.

[Einde]

Appendix 2.3 – Interview 3

Datum: 24.11.2018

Participanten: 7, 8

Vraag 1: Wanneer en waar zijn jullie geboren, waar woonden jullie toen je familie voor het eerst een televisie kreeg?

Transcriptie weerhouden voor anonimisering redenen.

Vraag 2: Hoe oud was je toen jullie een televisie kregen?

8: Toen we televisie kregen… Ik denk een jaar of … 12?

7: Ja, 12.

Vraag 3: Wat is je aller vroegste televisie herinnering?

7: Dappere Dodo.

I: Dat hebben we vaker voorbij horen komen.

7: En Tante Hannie.

8: Ja, inderdaad Tante Hannie.

I: Dat jullie dat dan voor de tv mochten kijken?

7: Ja. Dan gingen we bij de buren kijken, he? Bij de buren, ja. Die hadden een … heel de straat was er. Één televisie toestel, en dan gingen we op de woensdag middag, dan was er Dappere Dodo. Dan moesten we vijf cent betalen. Heel die woonkamer zat vol. Dat was een oude weduw vrouw, die had van der kinderen vermoedelijk een televisie gekregen. En dan zaten we daar met z'n allen en dan als Dappere Dodo afgelopen was moesten we weer naar huis, gingen we weer verder spelen. Ja.

8: Ja dat was bij mij ook zo. Ik ben ook eerst bij de overbuurjongen… daar ging ook de hele- ja van mijn lichting, zeg maar, gingen we daar tv kijken, 's middags op woensdag.

7: Ja.

I: Ook betalen dan? Of was dat gratis?

8: Nee, dat was bij ons niet.

7: Zij kwam uit de rijke buurt, he, en ik niet.

[Gelach]

I: Dus toen hadden jullie nog geen televisie thuis?

7: Nee. Nee.

8: Nee.

I: Dus dat was eerder dan 12?

7: Ja, das voor die 12 jaar.

Vraag 4: Hoe werd de televisie geïntroduceerd in jullie omgeving in de tijd dat jullie, of mensen in jullie omgeving, hem kregen? Denk aan advertenties rondom het televisietoestel en hoe er over gepraat werd.

7: Nou de ondergang van de wereld was nabij natuurlijk, he. Want dat kon natuurlijk eigenlijk niet, he. In weze werden natuurlijk beelden vergroot van heel de wereld op dat moment, en je zag al die ellende die je via de NTS was dat toen der tijd, de NTS he?

8: Ja.

7: En dat was, uhh, dat was shockerend. Zo moet je het eigenlijk zien. Want de wereld stond ineens in je woonkamer.

I: En bij jullie?

8: Ja, hetzelfde. Je blik werd ineens heel erg ruim. Eerst was het eigenlijk alleen je eigen kleine buurtje, als kind zijnde, en ineens zie je dingen van over de hele wereld. En door het hele land heen.

Vraag 5: Waar stond jullie televisie? Als jullie er zelf geen hadden, waar keken jullie televisie? (4:07)

7: Niet op het toilet hoor. Gewoon netjes-

8: In de woonkamer.

7: In de woonkamer, natuurlijk, waar anders?

I: En jullie hadden er gewoon ééntje?

7: Ja.

8: Ja.

Vraag 6: Hoe werd de televisie gebruikt toen jullie, of mensen in jullie omgeving, hem voor het eerst kregen? (4:38)

7: Je ging bewust, uhh- vooral de journaals waren heel belangrijk, natuurlijk. En in het weekend waren de spelletjes avonden belangrijk, he. Een Kwartje Per Seconde en dat soort onzin.

8: Ja, en je mocht bepaalde programma's kijken, ook echt niet naar alles.

7: Niet alles, nee, want dan moest je naar bed.

8: Vandaar dat niet de televisie de hele dag aanstond.

7: Overdag stond 'ie nooit aan.

8: Nee.

7: Nee. Na het avond eten ging die aan. Toen waren de programma's ook laat, overdag was er eigenlijk geen tv.

I: Behalve die woensdag middag.

8: Ja, speciaal voor de kinderen. Woensdag middag en de zaterdag middag.

I: En in jullie familie wie bepaalde er wat er op de televisie kwam?

7: M'n vader.

I: En bij jullie?

8: Ja, bij ons was het meestal m'n moeder, juist.

7: Dat zijn de dominante figuren natuurlijk, he.

Vraag 7: Wat keken jullie vooral op televisie toen jullie hem voor het eerst kregen? (5:48)

8: Ja… kinderprogramma's. En spelletjes.

7: Je hebt het nu alleen over die tijd dat we hem pas hadden?

I: Ja, gewoon in het begin.

7: Ja, hoofdzakelijk de kinderprogamma's en de spelletjes avonden.

I: Wat waren dat dan voor spelletjes?

7: Nou, net wat ik zeg, Een Kwartje Per Seconde en dat soort programma's. Hoe heete die Louis de Burg ofzo?

8: Lou van de Burg.

7: Lou van de Burg. En door m'n ouwigheid weet ik ook niet meer de andere, hoor. Daar ging de televisie- en Tom Anders met Doris natuurlijk, he? Daar heb ik hele banden van liggen.

[Gelach]

7: Maar daar bleef je voor thuis, he. Die programma's. Daar werden de afspraken- als je ergens heen moest dan werd dat afgezegt. Als die programma's er waren werd er gewoon…

I: Dus het bepaalde wel echt de sociale-

7: Ja, ja!

I: Was dat bij jullie ook zo?

8: Ja. Bij wijze ook ja.

I: Dus dat je wel echt dingen ging afzeggen-

7: Ja, als er bepaalde programma's waren dan deed je dat ja.

Vraag 8: Veranderde het televisie gebruik in de jaren daarna? En zo ja, hoe dan? (7:09)

7: Nou, je moet het eigenlijk zo zien zodra- toen werden die grote televisie masten op je dak gezet, he, die begonnen toen te komen en toen kon je op een gegeven moment, toen was Duitsland binnen bereik. En België. Dus toen kreeg je de zenders erbij van België en Duitsland. En dat was ook een sensatie want daar hadden ze veel grotere shows. En veel grotere programma's. Nederlanders zijn van die krenten, dus wij hadden altijd maar een low-budget verhaal natuurlijk. Maar die Duitsers die deden hele grote shows. En dan was de truck natuurlijk om zo'n groot mogelijke antenne op je dak te hebben dat 'ie dus Duitsland kon pakken. En toen werd het allemaal al wat, ja, toch vievroler en leuker.

I: Was dat bij jullie ook zo?

8: Nee, bij ons het toch heel lang eigenlijk een beetje hetzelfde geweest. Ze waren bij ons redelijk behouden.

I: Jullie kregen dan niet zo'n mast?

7: Ja, jullie hebben toch wel zo'n mast op 't dak gehad?

8: Ja. Zo'n…

7: Een korte langs de schoorsteen?

8: Ja, maar dat was niet zo grote waar jij het nou over hebt.

I: Geen Duitsland enzo?

8: Nee.

Vraag 9: Veranderde dit gebruik toen jullie zelf een gezin kregen? (8:34)

7: Nou de programmatuur werd- de programmas werden natuurlijk steeds verder uitgebreid. Dus dan ging dat automatisch natuurlijk. Toen kwam ook de periode dat je overdag tv kon kijken. Maar dat deed je niet voor jezelf, want daar had je geen tijd voor, ik was er nooit, en Hettie ook niet natuurlijk. Dat deed je meestal voor de kinderen. Maar die keken ook geen tv als ze uit school kwamen direct, he?.

8: Nee.

7: Dat deden ze niet. Die gingen eerst buiten ondeugd uithalen en toestanden.

I: Dus televisie was eigenlijk een beetje een, uhh, tweede ding. Eerst gewoon nog een eigen leven.

7: Ja. In principe leefde je naar de journaals toe.

8: Ik wou net zeggen, meestal het journaal van zeven uur, of-

7: Of zes. Ja toen was vijf uur er nog niet. Het was alleen maar 6 of-

8: Of zes. Zes uur dan. Dan waren de meeste mannen toch wel thuis. En dan ging die tv aan…

7: Tussen zes en zeven had je dan kinderprogramma's, nou daar keken dan je kinderen naar. En als die eenmaal in dat bed gestopt waren dan ging je zelf eens kijken wat er nog meer was.

8: Ja. Na half achten was het tijd voor de grotere om te kijken.

7: Na Meneer de Uil dan werd het pas echt, uhh, dan werd het pas voor de grote. Laat ik het zo zeggen.

I: En was er toen al meer aanbieding op televisie?

7: Ja. Jawel.

8: Ja, echt wel.

7: Toen wel.

I: En hadden jullie toen ook al dat jullie hem af en toe aanzetten zodat 'ie aanstond?

7: Nee, nee.

Vraag 10: Waren er belangrijke ontwikkelingen, zoals beleid veranderingen of introductie van nieuwe apparatuur, rondom het medium televisie die bij jullie een impact hadden in hoe jullie de televisie gebruikten? (10:20)

7: Nee, het belangrijkste voor ons was de afstandsbediening, dat weet ik nog wel. Dat was de grootste wijziging. Anders moest je altijd naar die knopjes toelopen. Maar qua programmatuur bedoel je?

I: Nee, ontwikkelingen opzich. Dus afstandbediening is al een hele goeie. Dus veranderde dat hoe je met de televisie omging?

7: Ja, want dan kan je blijven zitten. Dat was wel belangrijk. Althans voor de ouderen dan. Mijn vader zat in een rolstoel, dus dat is dan wel makkelijk. Als ik dan kijk naar mijn ouders, mijn vader moest voetballen natuurlijk en die moest die programma's van Duitsland allemaal hebben natuurlijk, en België. Keek alle voetbal programma's, sport programma's werd naar gekeken. Maar toen waren er al redelijk voldoende dingen in de aanbieding waar je naar kon kijken.

I: En bij jullie thuis?

8: Nou, bij ons veranderde niet zo veel, want mijn vader en moeder waren eigenlijk 's avonds ook best wel bezig. Druk. Dus dat veranderde eigenlijk niet zo.

I: En wanneer je zelf een gezin had?

8: Ja, dan ging die tv ook eigenlijk alleen maar 's avonds aan. Want overdag had je gewoon je bezigheden.

7: Ja.

I: En was het in het weekend dan wel overdag?

7: Je keek bijna overdag niet. Dat gebeurde zelden.

8: Nee. Ook echt bewust kijken naar wat je zien wilden.

7: Wilden, ja.

8: Want toen hadden we allemaal die tv gidsen nog.

7: Ja.

Vraag 11: Waar staat jullie televisie nu? (12:34)

8: Ja, nog steeds in de woonkamer!

I: Hebben jullie nog een tweede televisie ergens?

8: Nee.

Vraag 12: Hoe gebruiken jullie je televisie toestel nu? (12:59)

7: Als we ons vervelend zetten we hem aan.

[Gelach]

M: Als oma een klant heeft ook.

8: Ja, inderdaad.

I: Dus jullie gebruiken hem als achtergrond?

7: Ja, nou nee hoor.

8: Dat doe jij vooral.

7: Ik wel. Zij niet maar ik wel.

8: Bij mij gaat 'ie niet aan als ik niet echt iets wil kijken.

7: Nee.

I: En doen jullie ooit wel eens dat jullie bijvoorbeeld programma's kijken om sociale contacten te behouden, dus dat al je vrienden ergens naar kijken dus jullie ook?

8: Nee hoor. Nee, nee. Iedereen kijkt naar Boer Zoekt Vrouw bijvoorbeeld en ik niet direct. Hettie wel maar ik niet.

I: Dus jij wel om een beetje bij te blijven met vrienden of familie, ofzo?

8: Nou sommige dingen vind ik best wel leuk om te kijken, ja. Dan gaat ie aan. Maar net als bij series en dergelijke, soaps, daar kijken wij helemaal niet naar.

7: Nee. Nee.

8: Dus daar kunnen we ook niet over meepraten.

7: 'Tis te langdraadig naar mijn zin.

8: Interesseert ook niet.

Vraag 13: Wat voor programma's kijken jullie? (14.12)

7: All You Need Is Love.

[Gelach]

8: En Kunst en Kitsch.

7: Kunst en Kitsch. Ja. Das een vast programma, hoor. Dat slaan we niet graag over.

I: En nieuws en het journaal?

7: Ja, ja, ja.

8: Ja.

7: Begin ik om vijf uur al mee. Vijf uur zet ik het eerste journaal aan. Zes uur, acht uur, altijd.

I: Alle journalen?

7: Ja. Vanaf vijf uur, he. Niet 's morgens vroeg, hoor.

Vraag 14: Maken jullie gebruik van andere schermen/technologieën om televisie te kijken? Denk aan Netflix, iPad, computer, uitzendinggemist.nl, of Youtube. (15:00)

7: Om televisie te kijken? Met dat ding? Dat kant die niet joh. Daar is 'ie te modern voor.

I: Ok, dus geen iPad of Tablet of telefoon?

7: Nee.

8: Nee. Via de telefoon doe ik het ook niet.

I: Gebruiken jullie iets van Netflix?

7: Nee.

8: Nee.

I: Uitzendinggemist ooit?

7: Nee.

8: Zelden.

7: Er zit een programma op dat ding waar je dus opnamen kan doen, nou ik zou niet weten hoe het werkt. Dus terugkijken doen we ook nooit.

[Gelach]

7: Dat ligt aan de leeftijd, he?

8: Maar zeker ook aan de leeftijd van de tablet.

7: Met die Horizon ken ik alles meedoen.

Vraag 15: Vinden jullie dat televisie, nu of vroeger, ooit als huishoudelijk medium heeft gefunctioneerd? (16:20)

7: Nee, ik vind gewoon- ik wil het graag thuis zien.

I: Dus jullie kijken eigenlijk nooit televisie buiten het huis?

7: Nee.

8: Nee.

7: Tenzij ik bij jou op visite kom.

I: Dus niet als je in een vliegtuig of OV zit en dan met je eigen tablet iets kijkt?

7: Nee.

8: Nee, wij vinden het ook hoogst irritant als iedereen altijd maar op dat ding zit te kijken terwijl je toch met een aantal mensen bent, en iedereen zit op dat ding te kijken. Dan denk ik “zo, gezellig zijn we”.

[Einde]

Verklaring Intellectueel Eigendom

De Universiteit Utrecht definieert plagiaat als volgt:

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens of verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van teksten van anderen zonder aanhalingstekens en verwijzing (zogenaamd "vertaalplagiaat");
- het parafraseren van teksten van anderen zonder verwijzing. Een parafrase mag nooit bestaan uit louter vervangen van enkele woorden door synoniemen;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

Ik heb bovenstaande definitie van plagiaat zorgvuldig gelezen en verklaar hierbij dat ik mij in het aangehechte BA-eindwerkstuk niet schuldig gemaakt heb aan plagiaat.

Tevens verklaar ik dat dit werkstuk niet ingeleverd is/zal worden voor een andere cursus, in de huidige of in aangepaste vorm.

Naam: Merel van Holstein

Studentnummer: 5970180

Plaats: Utrecht

Datum: 23.01.2019

Handtekening: Merel